

Българин

БРОЙ 4-5 | 2013 | ЦЕНА - 60 Kč

Калин Терзийски: Духовното развитие е истинска медицина

V фестивал на българите
по света „Аз съм българче“

„Бароковата теория на афектите“

„Слънчевото дете“ на българската поезия

В памет на Апостол Карамитев

Архитектурният шедьовър Боженци

20 години сдружение „Бохемия клуб“

У фестивал „Аз съм българче“

Вокална група „Лира“

Деана Иванова,
„Т.А.Н.Г.Р.А.“ – Мадрид

С.Йошева-Димитрова, К.Димитрова, Г.Ленкова, Т.Акиф

Българско училище, Будапеща

Сдружение „Възраждане“ с подкрепата на Министерството на културата на Чехия и кметството на Прага

Литературна вечер с Пламен Тотев – управител на издателска къща „Персей“

18 декември от 18 часа

Дома на националните общности „Воцелова“ 3, Прага 2

Коледен концерт

17 декември от 19 часа

Рудолфинум, Сукова зала

Участват: Дана Пенкава, Маркета Панска, Ян Костелански, Константин Ян

Съпровод на пиано: Светлана Янова

В програмата – творби на Моцарт, Леонкавало, Доницети, Верди, Пучини

Скъпи читатели,

Есента винаги е плодородна за българската общност в Чехия. Богата и цветна е на събития – започна новата учебна година в БСОУ „Д-р Петър Берон“ и в Съботно-неделното училище „Възраждане“, откри се Фестивалът на българите по света „Аз съм българче“, който събра в Прага българи от Унгария, Чехия, Испания, Холандия, Германия и Майка България, проведе се изложби, литературни и филмови вечери, концерти. Пред нас се разгърна един истински културен коктейл, „замесен“ с много настроение, български дух и ентузиазъм от сдруженията „Св.св. Кирил и Методий“, „Възраждане“, „Пирин“,

„Заедно“ и Българския клуб в Острава. Българското посолство отвори широко врати за някои от проявите. За други ни оказа подкрепа. Българските народни танци събраха танцьорите на „Пирин“ от Бърно и „Лазарка“ от Мюнхен в едно искрящо есенно надиграване в Моравия. Детските рисунки, музикалните изпълнения и литературното творчество на децата от българските общности в Европа ни завладяха с много колоритни багри и искряща музика. Бяха представени книгите на Силвия Георгиева, Стефан Кисьов, доц. Владимир Пенчев, Снежана Йовева-Димитрова, Румяна Георгиева. Национален дарителски фонд

„13 века България“ подари на сдружение „Възраждане“ изложбата „Река на толерантността“, която беше експонирана в Дома на националните общности, както и много хубави книги. Книги, филми и песнопойки получи „Възраждане“ и от Държавната агенция за българите в чужбина, която винаги щедро ни подкрепя и помага. Срещнахме се с много представители от българските общности, както и с наши сънародници от България, за да се почувстваме поне за миг част от онова голямо българско семейство, което се е разпростряло по цялото земно кълбо.

Мария Захариева

Коледно тържество

Дядо Коледа ще дойде в Прага

на 15.12.2012 г. от 14.00 ч.

в Дома на националните общности,
„Воцелова“ 3, Прага 2

- Ще пеем любими български песни, ще рецитираме стихове,
- ще похапнем традиционни български лакомства.
- Нека се съберем заедно, за да пресъздадем Българската Коледа в Прага.

Записване на имейл bulgari@atlas.cz
и на тел. 777 196 322

Съдържание:

Българската общност 4–19

У фестивал на българите по света „Аз съм българче“: | „Река на толерантността“ в Прага | Книги за българската общност и българо-чешките отношения | Запазване на българския език в чужбина при поколенията българи | Наградени творби в конкурса „Аз съм българче“ | Откриване на учебната година в Съботно-неделното училище „Възраждане“ | Българска вечер в Мратин | Литературна вечер с „Нощта на удавниците“ | Среща с писателя Стефан Кисьов | Поклон, будители народни! | „Бароковата теория на афектите“ | В памет на Панчо Владигеров | Лазарки в Бърно | Изложба, посветена на Българската възрожденска литература

Култура 20–27

„Другата смърт на Жана д'Арк“ | Пикаресковите саги на Мирослав Пенков | Калин Терзийски: Духовното развитие е истинска медицина

Годишнини 28–31

Христо Смирненски – „слънчевото дете“ на българската поезия | Непомръкващото сияние на звездата. В памет на Апостол Карамитев

Интересно 32–39

Краков – новата бохемска столица на Източна Европа | Боженци – архитектурният шедьовър на Стара планина | До България и ...напред!

In memoriam

Рангел Вълчанов | Христо Недялков

Българо-чешки връзки 42–43

20 години сдружение „Бохемия клуб“

Накратко 44–45

На корицата: Калин Терзийски. Снимка: личев архив на писателя.

На 15, 16 и 17 ноември в Прага се проведе V Фестивал на българите по света „Аз съм българче“, организиран от Асоциация „Т.А.Н.Г.Р.А.“ – Мадрид. Тази година домакин на събитието беше гражданско сдружение „Възраждане“ – Прага.

Фестивалът се провежда за първи път през 2009 г. по инициатива на Асоциация Т.А.Н.Г.Р.А. Като разширява географското си положение, фестивалът реализира целите си да бъде форум на българите по света, подпомагайки мотивацията за съхраняването на българската култура и самосъзнание сред сънародниците ни извън България, както и да укрепва връзките между българските организации по света. Програмата на фестивала включваше откриване на изложбата „Река на толерантността“, представяне на три книги от български автори, кръгла маса на тема „Запазване на българския език в чужбина при поколенията българи“, изложба с детски рисунки и награждаване на децата, наградени в конкурсите по литература, музика и изобразително изкуство.

„Река на толерантността“ в Прага

На 15 ноември в галерията на Дома на националните общности в Прага се откри изложбата „Река на толерантността“ от Националния дарителски фонд „13 века България“. Експозицията представя фотографии и литографии, направени от художници в рамките на младежкия арт фестивал „Река на толерантността“, който се провежда в Самоков.

Официални гости на събитието бяха Горяна Ленкова – временно управляващ Посолството на Република България в Чешката република, Тюркян Акиф – завеждащ консулска служба, проф. Греди Асса – изпълнителен директор на Националния дарителски фонд „13 века България“, Снежана Йовева-Димитрова – експерт, европейски програми и проекти НДФ „13 века България“, Коянка Димитрова – директор на дирекция „Български общности и информационна дейност“; Маргарита Ралчева – старши експерт в дирекция „Български общности и информационна дейност“ на Държавната агенция за българите в чужбина, Наталия Михалевска – Началник на отдел дирекция ОКИ; Р. Колева, Андрей Бардош – заместник-директор на Дома на националните общности – Прага, Евелина Манчева – „Ученически отход и спорт“ – ЕАД, Мими Михайлова – директор на БСОУ „Д-р Петър Берон“, Деана Иванова – председател на Асоциация „Т.А.Н.Г.Р.А.“ – Мадрид. Сред гостите бяха известният чешки историк проф. Ян Рихлик, доц. Владимир Пенчев от БАН, представители на Българския културен институт в Прага, на българската общност в Чехия и др.

Изложбата откри проф. Греди Асса. Той дари от името на НДФ „13 века България“ цялата изложба с фотографии и литографии на сдружение „Възраждане“. Сдружението получи и много книги, както и две фотографии на кирилицата и глаголицата. Фотографии и литографии получиха

започнаят с кратък филм, сниман от студенти, който представлява своеобразна презентация на проекта „Река на толерантността“. Проф. Греди Асса каза, че този проект е много типичен за България. „Неслучайно България е спасила своите евреи преди 70 г. и наистина нямаме

Откриване на изложбата „Река на толерантността“ в Прага

също ДНМ и Асоциация „Т.А.Н.Г.Р.А.“ – Мадрид. Последваха изказвания на официалните гости. Деана Иванова – председател на Асоциация „Т.А.Н.Г.Р.А.“ – Мадрид, раздаде благодарствени грамоти на официалните гости и на домакините. Зрителите имаха възможност да се

Джокондата, нямаме стари замъци, но имаме едно друго качество, което е много по-важно и по-ценно, особено в днешния свят. Светът, в който ти си толерантен, ставаш по-богат“.

Изложбата „Река на толерантността“ е творчески продукт, създаден

в резултат от Международния младежки арт фестивал „Река на толерантността“ I и II част, инициатор и организатор на който е Националният дарителски фонд „13 века България“.

Идеята на проекта „Река на толерантността“ е да достигне до различни творчески групи от млади художници, фотографи от балкански и европейски държави, като им се предостави възможност да се запознаят

на живо с културно-историческото наследство на страната ни и да дадат израз на своите усещания чрез изкуството.

Проектът „Река на толерантността“ събира млади творци и чрез техните артистични възгледи създава една нова, цялостна картина на ценностите в нашия съвременен свят. В рамките на фестивала се организира уъркшоп, който се представя и провежда от известни

художници и преподаватели от различни български университети. Участниците придобиват повече опит, умения и знания чрез неформалното образование. Темата е представяне на различните религии през призмата на изкуството и е в две части – създаване на художествени творби и създаване на фотографии от участниците.

Мария Захариева

Книги за българската общност и българо-чешките отношения

Доц. Владимир Пенчев

В рамките на V фестивал „Аз съм българче“ в конферентната зала на Дома на националните общности бяха представени книгите „По серпентините на себепознанието и опознаването на другостта“ на доц. Владимир Пенчев, „Модел на интеграция на българите в Средна Европа“ на Снежана Йовева-Димитрова и „Българите в Чехия“ – културни характеристики, имиграционен процес и социална интеграция в настоящето“ на Румяна Георгиева.

Доц. Владимир Пенчев представи книгите на Снежана Йовева и Румяна Георгиева. Той каза, че „Модел на интеграция на българите в Средна Европа“ е един труд, изграден върху

изследвания на авторката в по-големи проекти сред българската общност в Австрия и Словакия. Според него теоретичните модели, върху които се спира Снежана Йовева-Димитрова, са приложими и на чешка територия. „Едно от значимите ѝ постижения е директният поглед върху политиките на съответните държави и практическите им действия с оглед на привличане или непривличане на емигранти от други страни“, каза доц. Пенчев.

Той запозна слушателите и с книгата на Румяна Георгиева „Българите в Чехия“ – културни характеристики, имиграционен процес и социална интеграция в настоящето“, като под-

черта, че първата ѝ глава е посветена също на държавните политики, но в Чешката република. „Това, което отличава изследването на Румяна Георгиева е, че има специална глава, посветена на българската общност. Със средствата на научното изследване авторката изгражда картината на идентичността на българската общност в Чехия. Тя изследва параметрите на изява на българската идентичност в чешка среда“.

Доц. Пенчев се спря и на термина „българска общност“, който все повече се употребява в подобни изследвания. „Докато преди десетина години се говореше за колонии, днес в българската научна действителност все повече се използва терминът „българска общност“, който до голяма степен влезе и в езика на институциите“, констатира той.

Според него „двете книги си приличат и по използваните подходи – и двете авторки са се насочили към един модел на научни изследвания, който се нарича теренна работа. Онова, върху което разсъждават и представят като визия, се базира на интервюта, разговори с представители на съот-

ветните общности и на наблюдения. Във втората част на книгата си Снежана Йовева-Димитрова дава думата на представителите на българската

общност от Словакия и Австрия да говорят и да разказват за живота и проблемите си. В книгата на Румяна Георгиева преобладават авторските интерпретации, защитени с думите на представители на общността, обобщил той.

Снежана Йовева-Димитрова изрази своето удовлетворение, че в програмата умело са съчетани две книги, които са свързани с моделите на интеграция и на интеграционните политики в Средна Европа. „Все повече през последните години говорим за общности. Това се дължи на академичните звена, които реализират успешно международни изследователски проекти, посветени на българската общност в чужбина и по този начин институциите започнаха да чувстват, че е важно, да знаят какви са спецификите на общностите.

Благодарение на тази добра приемственост, започнаха да се правят политики. Обърна се внимание върху това да има подкрепа от българската

държава, когато става въпрос за запазване на езика и на идентичността. Радвам се, че тук са колеги от Министерството на образованието, които ще споделят с нас важността на националната програма „Български език зад граница“, каза авторката.

Снежана Йовева-Димитрова и Румяна Георгиева

Тя сподели, че е участвала в два международни проекта, посветени на българите в Австрия и Словакия, но че не е бил правен съпоставителен анализ, посветен на това как българите търсят и измерват себе си чрез другите. И тъй като моделите на интеграция предполагат друг тип поглед, тя е решила да направи съпоставително изследване, което е винаги по-предизвикателно и по-трудно. „Книгата ми е диалогична, защото съм отделила достатъчно внимание на думите на хората, на тяхната специфична интерференция – и езикова, и културна“, завърши авторката. Румяна Георгиева каза, че в книгата си разглежда и интерпретира изповідите на своите респонденти и разглежда процесите на интеграцията, които са свързани със самоидентификацията на двете идентичности – българска и чешка. Те според нея са опорна точка на нейната интерпретация, като „тази взаимна идентификация между двете културни идентичности не е разглеждана като някаква тривиална корелация (ниевие), а като казус, в чийто контекст се извършват адаптационни и интеграционни процеси. В тях първо място заема проблемът за идентичността и за нейната флексибилност в интеграционния процес“. Авторката подчерта, че е обърнала специално внимание върху мотивацията на респондентите, тяхното желание

за интеграция, тяхната отвореност, лоялност и воля за изграждане на собствена интеграционна стратегия, за да оцелеят в тази чуждоезична среда“. Книгата „По серпентините на себепознанието и опознаването на другостта“ на доц. д-р Владимир Пенчев представи доц. Марек Якоубек. Той каза, че книгата е продукт на диалога, който двамата с Владимир Пенчев водят от години и е резултат от 30-годишни изследвания, посветени на общностите в чужда езиковата среда – българите в Чехия и Словакия и чехите и словаците в България. „Обърнете внимание на заглавието „По серпентините на себепознанието и опознаването на другостта“. Това заглавие, а оттам и цялата книга, биха могли да се разглеждат като упътване, като инструкция, която ни внушава, че за да опознаем самите себе си, трябва да опознаем и другите. Владимир Пенчев успя да ме убеди, че ние, чехите, най-добре опознаваме себе си чрез българите. И българите могат да се опознаят чрез чехите. Обръщам внимание на думата серпентини, която не е еднозначна. Надявам се, че ще прочетете книгата и научавайки съдържанието ѝ, ще опознаете и самите себе си“, заключи Марек Якоубек.

Мария Захариева

Кръгла маса на тема: Запазване на българския език в чужбина при поколенията българи

Наталия Михалевска – Началник на отдел, дирекция ОКИ в МОН направи презентация на програмата „Роден език и култура зад граница“ и ПМС 334 за българските неделни училища в чужбина. Съобщи условията, на които трябва да отговаря едно училище, за да бъде финансирано от МОН, като подчерта, че по националната програма финансовите средства са по-малко, докато лицензираните училища могат да бъдат финансирани с много повече средства, но условието е да имат поне една година образователна дейност. Стана ясно, че в момента в нашите съботно-неделни училища се обучават около 11 000 деца и че МОН отпуска над 5 млн. лева за тази цел.

МОН методически и финансово подпомага училищата – дава средства за възнаграждения на учителите по български език и литература, география и история, както и за материална база, за учебници, помагала, дидактически и методически средства, за абонаменти на педагогически издания, за извънкласни и извънучилищни дейности, за оборудване, снабдяване с музикални инструменти, носии и др. Тази година за първи път са издадени и учебни помагала по български език и литература от 1 до 4 клас., адаптирани за децата от българските общности в чужбина

От презентацията стана ясно, че програмата „Роден език и култура“ е насочена към младите училища, които нямат една година образователна дейност. По нея се финансират детските градини, както и извънкласната дейност на училищата от Молдова, Сърбия, Македония, Румъния и т.н.. Наталия Михалевска завърши с думите: „Нито една политика, нито един проект няма да бъдат успешни, ако няма желание и ентузиазъм на такива хора като организаторите на това събитие. Родолубието не е самотно занимание, то е кауза, трябва съмишленици. В този смисъл искам да благодаря за това, че сме тук и че сме поканени сред вас, за да споделим нашия опит за организираното обучение на българските деца по света“.

Коянка Димитрова – директор на дирекция „Български общности и информационна дейност“ в ДАБЧ направи обзор на българските образователни звена в чужбина и представи положителния опит на българската общност. Тя съобщи, че към началото на учебната 2013/2014 г. общият брой на образователните структури, в които е застъпено изучаването на български език е 283, като 26% от образователните звена остават извън програмите на финансирание от МОН.

От тези 283 училища 208 са българските неделни училища, създадени от българската общност в различни държави и 75 са държавни училища в образователната система на Украйна, Молдова, Сърбия и Румъния, в които е застъпено обучение по български език и литература. Коянка Димитрова обърна внимание върху основните направления на дейността на ДАБЧ по отношение на съхраняване на националната идентичност на българите в чужбина: мониторинг върху състоянието на българските училища зад граница, подпомагане на тяхната образователна и културна дейност, популяризиране на техните инициативи, инициране на форуми, издателска дейност, посветена на децата от българските общности. Темата за запазване на българския език в чужбина предизвика голям интерес у слушателите. Те участваха активно в обсъждането, задаваха въпроси, изказваха свои мнения, споделяха своя опит, натрупан в училищата в Унгария, Испания и Чехия. Би било добре, ако подобни срещи с представители на Министерството на образованието и науката и на Държавната Агенция за българите в чужбина се провеждат все по-често.

Мария Захариева

Наталия Михалевска от МОН

Коянка Димитрова от ДАБЧ

Наградени творби в конкурса „Аз съм българче“

БЪЛГАРИЯ

България, тя е моята страна,
страна, покрита с гори и поля,
поля, пълни с плод и цветя,
цветя с аромат на българска земя.

България ще е винаги в моето сърце,
както и във всяко българско дете,
България, тя е моята страна,
страна, в която ще се върна.
И когато аз се върна
баба и дядо ще прегърна,
ще бъда радостен, щастлив,
че съм се върнал в моя град красив.

Българийо, ти знай,
че обичам те безкрай,
дори и да съм надалеч,
аз ще те помня веч.

*Калин Георгиев Георгиев,
15 год., 9-ти клас,
БСОУ „Д-р Петър Берон“,
Прага, Чешка република*

Александър Кръстенев, 10 г., 2 място

Виктория Мартинова, 7 г.

МОЙ ГРАД, МОЙ СВЯТ

Виждам как слънцето се скрива отвъд
хоризонта
и с химикалка в ръка и разпилени мисли
се сещам за онзи здрач,
който наблюдавах в захлас от терасата
на моя роден дом
в моя роден град.

Тази малка мисъл,
това пленително чувство
е искрицата, която разпалва тлеещия
огън
в буйни пламъци,
огряващи забравени спомени
и избледнели емоции.

Пред очите ми започват да се рисуват
картини –
места ярки. Цветни, ослепяващи
повече от последните лъчи на светлината
–
толкова познати, но и толкова далечни.
Сякаш съм там, но не съвсем.

Картини на безкрайни поля,
ширнали се по кръгозора,
осеяни с разноцветни цветя,
чиито багри лекуват отровената ми душа.
Чиито опияняващ аромат усещам чак тук,
въпреки че отдавна се е изгубил
някъде в миналото.

Картини на планински извори и реки,
провиращи се покрай заплашителни
върхове и брулени хълмове.
Бистра вода, пречистваща ума ми
и течаща в ритъм с моето сърце.

Картини на ясни и прохладни нощи,
прекарани навън с одеяла и чаша чай,
наслаждаваща се на спокойствието
и тихите топли на нощните птици,
взираща се в хилядите звезди
светещи с блясъка на нощната магия,
отразявайки копнежа в очите
на милионите им наблюдатели.

Мислите пораждат картини, а те –
спомени,
отварящи стари и зараснали рани,
глождещи сърцето ми с носталгия по
миналите години
и оставящи след себе си далечно чувство
на щастие и покой.

Спомените са прозорец към миналото,
през който само наблюдаваш,
без да се докоснеш
до онези, по-прекрасни дни.

Още подочувам ехото от детските
смехове,
така звънливи, така истински,
но радостта отеква в далечината
и там някъде се изгубва.

Още усещам болката в гърдите
от всички проплакани мигове
за играчки, за забрани, за изгубени
приятели,
но тя сякаш вече не е толкова болезнена,
не ме пробужда така силно,
както преди.

Спомени за игрите до късно,
спомени за площадки, изпълнени
с детски викове,
спомени за първия учебен ден,
така болезнено прекрасни.

Събуждам се от транс,
от хипнозата на миналото
и не усещам
как по лицето ми
се е появила усмивка.

Опитвам се да напиша всички тези
чувства, емоции,
мигове, спомени, моменти,
но разпиляното мастило по крехките
листи
едва ли ще побере любовта,
която тая.

О, роден край!
Колко мъчително е една самотна душа
да бъде далеч
от твоя уют
и твоята топлина!

*Маргарита Георгиева Синапова,
14 год., 8-ми клас
БСОУ „Д-р П. Берон“,
Прага, Чешка република*

АЗ СЪМ БЪЛГАРЧЕ

Искам да обиколя света,
искам да покоря някоя висока планина,
искам да опозная всичките народи по света,
искам да отида в някоя далечна страна.

Искам да видя
всички световни чудеса,
искам да усетя
мириxa на всички цветя.

Но където и да ида
няма да открия
място по-красиво
от Моята родина.

Няма по-големи чудеса
от тези – на нашата земя!
Няма по-ароматни цветя
от тези, в прекрасните родни поля.

Затова я обичам Аз!
Заради нейните високи планини,
нейните гъсти гори,
нейните пълни с аромат равнини!

България Мой,
обичам те силно аз!
В сърцето ще те нося
до сетния си час!

*Таня Маринова Тодорова,
15 год., 9-ти клас,
БСОУ „Д-р П. Берон“,
Прага, Чешка република*

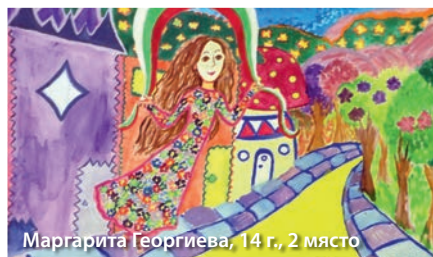
Яна Маркова, 12 г.

Виктория Тодорова, 7 г., 3 място

Адам Шкодров 9 г., 3 място

Мargarита Георгиева, 14 г., 2 място

АЗ СЪМ БЪЛГАРЧЕ

Аз съм горд, че съм българин. България винаги ще е до мен, защото е в моята душа. Тя ми дава самочувствие, гордост, радост и щастие.

Аз никога няма да забравя, че съм българин. Гордея се с това, че българите създават свои общности в други държави и се опитват да продължат изучаването на родния си език. Те спазват традициите и празнуват своите фолклорни празници. Аз и моето семейство сме едни от тях. Живеем в Чехия повече от седем години. Още от първи клас уча в българско училище, което е държавно училище в чужбина. Наблюдавам как България се стреми да направи още такива училища извън нашата родина. Уважавам и се възхищавам на всички българи, които помагат в разпространяването и развитието на нашата култура по света.

След влизането на България в Европейския съюз се промениха много неща. Светът вече ни посреща с отворени врати. Можем да отидем, да живеем и работим където си поискаме, да научим много нови неща за културите на различните народи.

Аз съм един от тези българи, които разпространяват българската култура, празници и обичаи. Предлагам на чужденци да

посетят нашата родина и да видят красотата на Балкана, бистрите води на нашите реки и езера, да отпочинат през лятната си отпуска на нашето Черноморие, като разгледат красивите крайморски градчета. Всички чужденци, които са опитвали някога българската храна казват, че е най-вкусната.

Когато чуя „Аз съм българче“, си представям нашите красиви планини и равнини, топлото лято и снеговитата зима, вкусната българска кухня, нашите велики поети и писатели.

Българският народ има много културни ценности, които трябва да се запазят и предават от поколение на поколение за по-доброто бъдеще на нашата родина. Трябва да се възползваме от тези невидими, но много важни богатства.

Аз съм щастлив, че българите създават много културни центрове в чужбина, чрез които показват на другите народи нашите традиции.

„Един народ, който има съзнание, култура, писменост, наука, непременно ще има светла и трайна бъднина!“ е казал Васил Друев.

*Георги Стоянов Георгиев, 14 години, 8 клас,
БСОУ „Д-р П. Берон“, Прага, Чешка република*

„Аз съм българче“

Вокална група „Лира“,
БСОУ „Д-р П. Берон“, Прага

Джонатан Костов от Майорка

Обща снимка на участниците в конкурса

Традиционно е вече участието на учениците от БСОУ „Д-р П. Берон“ в национални и международни конкурси, доказвайки своите изключителни творчески заложби. Поредният голям успех на нашите възпитаници бе блестящото им представяне на конкурсите, организирани във връзка с V фестивал на българите по света „Аз съм българче“.

Фестивалът се провежда за пети пореден път и има за цел да обедини българите, живеещи на различни места по света, мотивирайки ги към съхраняване на българската култура и национално самосъзнание; насърчава изучаването на родния език в чужбина.

Благородната инициатива предлага много възможности за детско творчество и артистични изяви.

И тази година фестивалът бе посветен на Деня на народните будители и на Европейския ден на езиките и включваше литературен конкурс и конкурс за рисунка на тема „Мой град, мой свят“ или „Аз съм българче“, както и конкурс за музикално-словесно народно творчество на тема „С България в сърцето“ или „Аз съм българче“.

Класирането бе проведено в три възрастови групи.

Ученици от Българското училище в Прага участваха в трите конкурса и се класираха на почетните призови места.

Огромна радост и удовлетворение донесоха за своите учители и съученици отличилите се творци, пресъздали в прекрасните си произведения любовта към България.

В литературния конкурс са отличени следните ученици: 1м. – Калин Георгиев, 15 год. и Маргарита Синапова, 14 год.; 2м. – Таня Тодорова, 15 год., Виктория Вълчева, 12 год., Александър Кръстенов, 10 год.; 3м. – Златомира Запрянова, 12 год. и Георги Георгиев, 14 год.

В конкурса за детска рисунка с награди са удостоени: 1м. – Яна Славова, 12 год.; 2м. – Маргарита Синапова, 14 год. и Александър Кръстенов, 10 год.; 3м. – Виктория Тодорова, 7 год. и Стефан Чечев, 14 год.

Вокална група „Лира“ спечели 1 място в музикалния конкурс. Награждаването и финалната част на фестивала тази година се състоя в гр. Прага, Чехия на 17.11.2012 год., като домакин на събитието бе Гражданско сдружение „Възраждане“ – Прага.

Г-жа Деана Иванова – Президент на асоциация за култура Т.А.Н.Г.Р.А. – Мадрид, която е и главен инициатор на фестивала, поздрави гостите и изрази задоволството си от мащабността на тази инициатива. V-ят фестивал на българите по света „Аз съм българче“, 2013 бе открит от г-жа Мария Захариева, председател на сдружение „Възраждане“, след което прозвуча и Химнът на фестивала.

Приветствени слова произнесоха г-жа Горяна Ленкова, временно управляващ Посолството на РБългария в Чешката република, г-жа Кони Димитрова – представител на Държавната агенция за българите в чужбина, г-жа Н. Михалевска – представител на Министерството на образованието и науката.

В присъствието на много приятели и ценители на българската култура

, бе открита изложба от наградените рисунки в конкурса „Мой град, мой свят“, сред които се открояваха творбите на нашите ученици.

За тази инициатива, посветена на българската идентичност, бяха пристигнали гости от Франкфурт, Амстердам, Будапеща, Палма де Майорка и Мадрид.

Отличените участници грабнаха вниманието на публиката със своите изпълнения и превърнаха празничния концерт в едно прекрасно изживяване – с кристалните гласове на децата от вокална група „Лира“, с литературните творби на „майсторите на словото“ Калин, Маргарита, Таня и Георги – гордост за БСОУ „Д-р П. Берон“.

Симпатията на публиката бе предизвикана и от изпълненията на децата от Училището за роден език в Будапеща, и от мощния глас на артистичния Джонатан Костов от Палма де Майорка.

Отличените в конкурсите бяха удостоени със заслужени награди – почивка на Българското Черноморие, почетни грамоти, подаръци и сувенири, а специалният трофей – короната на фестивала – бе връчен тържествено на нашето училище. В истински празник се превръща всеки постигнат успех на учениците ни – важен стимул за предстоящи бъдещи изяви.

Благодарим на победителите и им пожелаваме да продължават да пресъздават чрез оригиналните си творчески идеи любимия образ на България и да изразяват неизчерпаемата си обич към нея!

Снежана Таскова

Новата учебна година в Съботно-неделното училище „Възраждане“

На 22 септември в Дома на националните общности в Прага бе открита новата учебна година в Съботно-неделното училище към сдружение „Възраждане“. Училището съществува от 2002 г. От 2007 г. то разполага с добра материална база – помещава се в Дома на националните общности, който се намира в центъра на Прага. В училището се обучават деца от български произход, които посещават чешки учебни заведения. Преобладаваща част от учениците са от смесени бракове – българо-чешки, българо-словашки, българо-немски, българо-сръбски и др.

По стара българска традиция учениците и гостите бяха посрещнати с хляб и сол. Букети от здравец украсяваха залата. За празничното настроение допринесе и музиката. Децата получиха учебни помагала, тетрадки и дребни подаръци от сдружение „Възраждане“, а учителките им предадоха първия урок по родолюбие.

В първия учебен ден 16 деца прекрочиха прага на училището. Обучението се води по утвърдените от МОН адаптирани програми за образованието на деца от българските общности в чужбина. През тази учебна година родителите проявиха голям интерес и към предучилищната група.

Третокласникът Стамен Георгиев поздрави присъстващите с български детски стихчета.

Следваше импровизиран концерт от български песни, в който се включиха всички ученици. Накрая всички се хванаха на хорото.

Тази година над 250 български училища в чужбина отвориха широко

врати за децата, които искат да научат български език и да се запознаят с българската култура и традиции на хиляди километри от Родината си. С всяка измината година борят им се увеличава така, както се увеличава броят на българите в чужбина, които искат да съхранят българското самосъзнание на децата си.

Мария Захариева

Българска традиционна вечер в Мратин

Питате се къде е Мратин и защо точно там се провеждат български събирания? Отговорът е лесен – отскоро в това близко до Прага селце бе открит български ресторант. На 16. 11. в това приятно място, което предлага българска кухня, красива обстановка и традиционно българско гостоприемство се събраха

членове и гости на сдружение „Заедно“.

Програма бе съставена от български народни танци, представени от състав „Българи“. Имаше и забавен урок по танци, ориентална танцьорка и разбира се – много добро настроение и танци до зори.

Голям интерес към вечерта както

винаги проявиха нашите български приятели, но и много чехи – жители на Мратин и околността. Благодарим на семейство Заякови и фирма „Диамант“, както и на прекрасните танцьори от състав „Българи“. До нови срещи!

ГС „Заедно“

Литературна вечер с „Нощта на удавниците“

Стефан Кисъв и Асен Милчев

Талантливият съвременен писател Стефан Кисъв е вече добре познат на българската читателска общност в Прага от предишните литературни вечери, организирани от сдружение „Възраждане“, от разказите и репортажите му в списание „Българи“ от великолепните му творби, които достигнаха до нас: „Екзекуторът“, „Не бъдете сомнамбула“ и „Тайната на рицаря Капулети“.

Новата книга на причудливия майстор белетрист беше представена от г-н Асен Милчев, дългогодишен сътрудник на Българския културен институт в Чехия. Той посочи някои любопитни факти от биографията на автора и сподели, че настоящият сборник с атрактивното заглавие „Нощта на удавниците“ е издание на „Безсмъртни

мисли“, което е спечелило конкурс на Министерството на културата.

Г-н Милчев ни запозна с някои от най-авторитетните мнения за художественото майсторство на твореца: „Стефан Кисъв е нещо като родоначалник на всички постмодернисти в областта на прозата, които изхвъркнаха от ръкава на „Литературен вестник“ /Деян Енев/ „Нощта на удавниците“ е замислен като сборник с разкази, но всъщност представлява оригинален опит за роман на един от най-добрите съвременни разказвачи Стефан Кисъв. Тридесет и шестте истории преминават една в друга, те имат един и същ герой, като свързващата нишка помежду им е не само времето, а и кратки встъпления. Голямото предимство е, че лицата, описани в тях, са действителни, обрисувани съвършено прецизно и един ден тази книга ще бъде незаменимо четиво за литературните ни нрави в годините на прехода...Тя е по-зряла от предишните книги на Кисъв, без да е загубила нищо от неговия разказвачески дар и усет към най-дребния

детайл. Еротизмът на текстовете не е случаен, а в описанието му Кисъв е ненадминат“ /Петър Величков/ Сладкодумният водещ прочете и откъс от рецензията на проф. Светлозар Игов, публикувана на 14.10.2004 г. в „Литературен вестник“ и поместена вместо предговор в началото на сборника:

„Стефан Кисъв се наложи в литературата ни не с режисура, а с повествователните си качества. Неговата проза е умна, защото е добро разказване и е добро разказване, защото е умна. Той няма нужда да цитира учени книги за „баналността на злото“ не само защото го е видял в българската действителност /умението да видиш нещо днес е дори по-рядко от умението да го изразиш/, а и защото умее да го изобрази в разказ, който няма нужда да мъти словото, за да изглежда дълбоко“ Слушателите имаха възможност да зададат нови въпроси към талантливия творец, да си закупят последната му книга и да получат автографи. Литературната вечер продължи в непринудена атмосфера на чаша вино.

Светла Болчева

Снимка: Мария Захариева

Среща с писателя Стефан Кисъв

Всяка среща с добър човек се превръща в свиден празник на душата. Всяко съприкосновение с талантлив автор е докосване до вечността, от което бликва несекващ извор на жива вода, на обич и вяра, сила и красота.

На 11.11.2013г. учениците и учителите от БСОУ „Д-р Петър Берон“ се срещнаха с писателя Стефан Кисъв, който от началото на 2012 г. живее и твори в Прага. Срещата се състоя в Актовата зала на училището и беше открита с топли думи към госта и към учениците от директора, госпожа Мими Михайлова.

Творческият облик на писателя беше представен от г-жа Болчева. След припомнянето на най-важните моменти от житейската и творческата му биография, тя се спря на три от знаковите му романи: „Не бъдете сомнамбула“

/2000г./, „Екзекуторът“ /2004г./, за който получава голямата награда на фондация „ВИК“ и „Тайната на рицаря Капулети“ /2011г/. Представянето завърши с поглед върху правдивия постмодернистичен стил на сборника разкази „Нощта на удавниците“ и репортажите за България, пропити от будна гражданска съвест, от нестихваща болка и спотаени надежди. Младежката аудитория беше явно заинтригувана. На срещата присъстваха всички ученици от 7. до 12.клас и показаха жив интерес както към най-важните екзистенциални проблеми, поставени в произведенията му, така и към някои любопитни подробности от творческата му лаборатория: на колко години е започнал да пише, какво мотивира писателското му вдъхновение, имал ли е моменти, в които се е от-

казвал от писането, дали е преживял лично всички любовни истории, защо повечето от разказите му са с отворен финал, какво мисли за протестите в България сега – след „Нощта на белия автобус“ студентите ли ще променят държавата ни и т.н. Със завладяваща искреност, мъдрост и простота Стефан Кисъв отговори на всички въпроси и спечели сърцата на учениците. Още дълго ще се помнят и повтарят необичайните му истини за живота наяве и на сън и затуй, че повечето деца имат бащи с извънземен произход, но го пазят в най-дълбока тайна. Директорът на училището г-жа Михайлова благодари на писателя за хубавите думи и сподели надеждата, че доброто семе е посято у нашите възпитаници.

Светла Болчева

Поклон, будители народни!

Една от най-светлите дати в българския календар е 1 ноември – Денят на народните будители. Този ден увековечава паметта на великаните на непобедимия български дух, на творците на родната реч, мисъл и историческа слава, на големите дейци на народното пробуждане, за да служат за пример на поколенията. Това е ден на почит пред духовните водачи на народа, пред онези родолюбци, които са го пробуждали с перо и меч, воювали за вярата, езика и свободата на България.

На 1 ноември отдаваме почит на българското национално самосъзнание, култура и достойнство. Прекланяме се пред делото на братята Кирил и Методий и техните ученици. Пред безименните монаси и техните пожълтели преписи. Отдаваме почит пред знайни и незнайни просветители, положили традицията не само на една плодотворна книжовна дейност, но преди всичко на едно общочовешко възпитание на нравите, народностно достойнство и потомствени добродетели. Прекланяме се пред подвига на тези, които запазиха традицията и я предадоха от поколение на поколение през цялото ни историческо житие на българи. Пред тези, които съхраниха българското национално самочувствие, градено стъпка по стъпка, година след година, през векове на робство, насилие и народни страдания. В националния ни пантеон се вписват много заслужили българи, оставили ярка следа в нашите съдбини, държавност и духовност, в борбите за църковна независимост, просветни и обществени дейци, класици в литературата и изкуството. Техните имена и духовни подвизи си припомниха и учениците от Българското училище.

Директорът, г-жа Мими Михайлова, поздрави всички ученици и учители по случай деня на българските будители. В навечерието на този светъл празник тя пожела да отстояваме националните ценности; с мисли, чувства и дела да станем част от вярата, че Българското училище може да съхрани добродетелите, завещаени от будителите ни, да вярваме в силата на просвещението и на духовните празници.

Тя обяви и резултатите от конкурсите на V фестивал на българите по света „Аз съм българче“, на които ученици от Българското училище са се представили отлично, завоювали първите места във всички възрастови групи.

Г-жа Снежана Таскова връчи наградите на отличилите се участници в конкурсите, организирани от Държавната агенция за българите в чужбина, проведени през учебната 2012/2013 година. В литературния конкурс „Стефан Гечев“ трета награда получава Калин Георгиев от 9-ти клас. В конкурса по изобразително изкуство на 1-во място е Ралица Маркова от 9-ти клас, на 2-ро – Виктор Гаврилов от 7-ми клас; поощрителна награда получава Петър Петров от 6-ти клас. В конкурса по пеене „Прехвъркна птичка“ трета на-

града получава вокална група „Лира“. Тя поздрави победителите и им пожела бъдещи успехи.

Под ръководството на г-жа Мария Носикова, учениците от 9-ти клас подготвиха една различна, интересна и силно въздействаща презентация, поднесена умело от водещите Калин Георгиев, Ралица Маркова и Борислав Трифонов, ангажирайки вниманието на всички присъстващи. Техническата подготовка бе осъществена от г-жа Васева и г-н Илиев. Всеки клас трябваше да се досети за видните водачи на народа, представени чрез техните дела и портрети. Така учениците по забавен начин сами участваха в презентацията, отговаряйки на въпроса „Кои са народните будители?“ Цялата изява бе съпроводена с много емоции, добро настроение и удовлетворение от наученото.

Това бе един урок по родолюбие, който учи да помним миналото си и да не забравяме онези, за които думата идеал е значела много, а родината е била голямата любов и смисъла на живота им.

Поклон пред техните духовни подвизи!

Благословени да са тези велики българи, отстоявали националния ни дух, борили се за независимост и свобода българска!

Благословени да са делата на българите и да пребъде през вековете почитта им към познанието!

Благословен да е денят, в който народът ни отдава почит на своите духовни водачи! Благословен да е Денят на народните будители, необходим ни, за да запазим българското самосъзнание, дух и независимост!

Честит празник!

Снежана Таскова

„Бароковата теория на афектите“

Горяна Ленкова и Силвия Георгиева

На 24 септември в Огледалната зала на Посолството на Република България в Чешката република се състоя представяне на книгата на Силвия Георгиева „Бароковата теория на афектите“. Гости бяха проф. д-р Яромир Хавлик, завеждащ катедрата по „История на музиката“ в Музикалната академия в Прага, Зденек Захрадник – музикален режисьор, Марцела Дохналова от редакцията на Академията за изящни изкуства и авторката на книгата – д-р Силвия Георгиева.

Горяна Ленкова – временно управляващ Посолството на Република България в Прага откри представянето на книгата „Бароковата теория на афектите“. Тя подчерта, че композиторите и теоретичите изследват връзката между словото и музиката няколко столетия и че именно за тази връзка е книгата на Силвия Георгиева.

„В книгата ме впечатлиха три неща – преводите, които е направила Силвия Георгиева, двата диска с прекрасните ѝ записи на орган и чембало и анотацията на английски, руски, немски и български език“. След като представи гостите, Горяна Ленкова даде думата на авторката.

Силвия Георгиева прочете откъси от трактати на известни по времето на барока музикални изследователи, като илюстрира прочетеното със свои записи на орган и чембало. Прозвучаха откъси от трудовете на Йохан Матезон, Марен Марсен, Йохан Кунау, Йохан Готфрид Валтер, Атаназиус Кирхер и др. Голям принос за книгата са и двата диска с Европейска музика от 16–18 век за клавишни инструменти, които съдържат музикални произведения от Англия, Италия, Франция, Германия, Холандия и Испания. Те включват изпълнения на Силвия Георгиева на орган и чембало, записани в Атланта, Бостън, Париж, Прага,

Добржиш, Злин, Вилекроз, Токио. Записите са направени в периода 1991–2009 г.

Авторката благодари на фирмата NAVOM за оказаната финансова подкрепа при издаването на дисковете. В богатата на афекти епоха на барока ни пренесоха изпълненията на авторката на Токата и fuga в ре минор от Йохан Себастиан Бах, Концерт в си минор от Вивалди- Валтер, 3 част от Четвърта библейска соната на Кунау, Престо от Концерт в ре минор от Марчело – Бах, Шакона от Луи Маршон и Фанданго от Падре Антонио Солер. Марцела Дохналова прочете писмо от директора на издателството на Пражката академия

Темата на тази книга е Теория на афектите – централна тема и един от основните стълбове на изобразяването на човешките емоционални състояния в музиката и изкуството. Това е теоретична система – всеобщо валидна не само за музиката на барока, но и в определена степен и за следващата ера на рококо и класицизъм (включително и за творчеството на Лудвиг ван Бетховен). Теорията на афектите е основана на взаимодействието между мислите и чувствата на човек от една страна, и на природните закони от друга страна. Това учение изхожда от тогавашните просвещенски представи за света, природата и космоса като за хармонична и съвършено уредена система. В нея намират своето място също така и рационалното (разумното) и ирационалното начало на човешкото съществуване.

Sylvia Georgieva. Barokní afektivní teorie, Nakladatelství AMU, 2013

Андреа Словакова, в което се казва, че издателството с гордост представя изключителната публикация

Горяна Ленкова, Силвия Георгиева и Зденек Захрадник

„Бароковата афектова теория“, към която изпълнители и теоретици ще се връщат дълги години, тъй като на чешки език има твърде малко книги на тази тема, и че Силвия Георгиева е талантлив изпълнител, който години наред е работил както върху своята докторска дисертация, така впоследствие и върху своята книга. Проф. Яромир Хавлик изтъкна приноса на книгата за чешката музиколожка литература и извърши кръщението ѝ с думите: „Мила книжко, нека да имаш щастлив старт в живота и нека попадаш само в ръцете на образовани читатели!“

Накрая любознателните слушатели имаха възможност да си купят книгата и да получат автограф от авторката.

Мария Захариева

СИЛВИЯ ГЕОРГИЕВА

се занимава с музика от най-ранно детство. Средното си образование завършва в класа по пиано на известната педагожка Анна Балашева (ученичка на Панчо Владигеров). Като пианистка печели шест награди, между които една извънредна, а през 1985 става носителка на първа награда и лауреатско звание на конкурса „Златната Диана“ като участничка в клавирно трио.

Завършва с пълно отличие и червена диплома Пражката музикална академия в класа на легендарната чешка чембалистка Зузана Ружичкова, като нейна последна ученичка. Също така завършва орган в класа на проф. Милан Шлехта. Професионалните музикантски кръгове приемат С. Георгиева като пряка продължителка на пътя на проф. З. Ружичкова. След 1989 тя е първата от младата генерация чембалисти, която представя чешката барокова школа на фестивали и конкурси по цял свят: Magnum Opus в Атланта 1991, „Йохан Себастиан Бах“ в Лайпциг 1992, „Ванда Ландовска“ във Варшава, 1993 г., Pro Musicis в Париж, 1995 г., Пражка пролет, 1989 и 1993 г. и други.

През годините 1990–1994 изучава барокова интерпретация в Цюрих, а през 1992–1993 – чембало при проф. Х. Драйфус във Франция. Като специализантка по камерна музика в Европейската Моцартова академия, Силвия Георгиева работи с изключителни професионалисти като: проф. Морис Бург (обой, Франция), Чарлз Роузен (пиано, САЩ), Антонио Менезес (виолончело), Олег Майсенберг (пиано) от Австрия и други.

Репертоарът на артистката обхваща музика от пет века. През сезоните 1998–2002 в Пражката катедрала „Св. Анежка“ изпълнява в цикъл от 18 концерта цялото органно творчество на Й. С. Бах. През април 2002 в световна премиера представя цикъла от 17 сонати на Й. А. Бенда. През 1991 успешно дебютира в САЩ и започва да концертира в цяла Европа. Работи с именити оркестри и с диригентите Хелмут Рилинг, Либор Пешек, Кен-Ичиро Кобаяши и други. До момента има издадени албуми за фирмите „Алфа-Делта“ (Мадрид), „Промоуей“ (Прага), „Понианьон“ (Япония) – последният заедно с Чешката филхармония. През 2007 г. излиза комплект от 4 компактдиска със сонатите на Й.А.Бенда (Label Harmonia Mundi), за които излизат възторжени рецензии в медиите. През 2008 г. защитава докторска дисертация като първа чужденка в Музикалната академия в Прага, която е в основата на издадената през 2013 г. книга „Бароковата теория на афектите“ от издателството на Академията за изящни изкуства. Компактдискете ѝ са в дистрибуция на три континента в 22 страни по света. Записва също за Чешкото радио и телевизия, Радио Франс, Дойче Радио, Швейцарската телевизия, О.Р.Ф.– Австрия и Националното обществено радио в САЩ.

В памет на Панчо Владигеров

На 11 ноември 2013 г. Българската културно-просветна организация „Св. св. Кирил и Методий“ със съдействието на Посолството на Република България в Прага и Министерството на културата на Чехия организира концерт, посветен на 35-та годишнина от кончината на доайена на българската музика Панчо Владигеров. Концертът ще остане задълго в паметта на многобройните слушатели, които имаха възможност да чуят емблематични творби на един от най-забележителните български композитори в изпълнение на пианистката Милена Коларова. Похвална е инициативата на Българската културно-просветна организация „Св. св. Кирил и Методий“ и специално на Силвия Георгиева да „възкреси“ творчеството на Панчо Владигеров в чешката столица със съдействието на Българското посолство в Прага, което отваря широко врати за подобни прояви.

Програмата включваше Три пиеси оп.15, Импровизация и токмата от „Епизоди“ оп. 36 и Рапсодия „Вардар“ оп. 16. Пиесите за пиано заемат особено важно място в творчеството на Панчо Владигеров, който е считан за първомайстор на българската клавирна музика. Трите пиеси за пиано оп.15, които прозвучаха в началото, са написани през 1922 г. Те носят заглавия, които предават общия характер на настроението – след виртуозния, изграден в романтичен стил Прелюд, следва изпълнената с тънки емоционални нюанси и импресионистична образност „Есенна елегия“ и жизнерадостната „Хумореска“.

От „Епизоди“ за пиано оп.36, включващи Прелюд, Носталгия, Ръченица, Импровизация и Токмата прозвучаха последните две най-популярни пиеси от цикъла. Те завладяват слушателите с пищната орнаментика и широка песенна мелодия на Импровизацията и искрящата бравурна Токмата. През 1922 г. младият Владигеров композира и Българска рапсодия „Вардар“ оп.16 за цигулка и пиано, вдъхновен от песента на Добри Христов „Едничък чуй се вик“. Той я чул от група българи в Берлин, които му я представили като македонска песен. По молба на своите приятели посвещава творбата „на борещата се българска младеж в Македония“, но след това,

Милена Коларова

по политически причини, променя заглавието на творбата на Рапсодия „Вардар“. Премиерното ѝ изпълнение е през януари 1923 г. в България. Авторските транскрипции са за оркестър, за цигулка и оркестър, за пиано, за две цигулки и за пиано на четири ръце. Рапсодия „Вардар“

Силвия Георгиева и Надя Полакова

Звучи музиката на Панчо Владигеров

е най-изпълняваното и най-издаваното произведение на композитора. В нея народността мелодика и ритми са въплътени в безупречна музикална форма. Рапсодията принадлежи към най-съвършените образци на българската музикална класика. На концерта чуваме нейния бравурен клавирен вариант.

Клавирият творчество на Панчо

Владигеров, изискващо виртуозна клавирна техника, многопластова педализация, характерна тембровка звучност и ритмика, масивна акордика и ярка емоционалност, поставя редица проблеми пред изпълнителите, с които пианистката Милена Коларова се справи блестящо.

Мария Захариева

МИЛЕНА СТОЙЧЕВА КОЛАРОВА

е българска пианистка. Родена е в Бургас. Завършва Музикалната академия със специалност пиано при Люба Енчева; стипендиантка е на фондацията „Готфрид фон Хердер“, специализира във Висшето училище за музика във Виена. Преподавател е в СМУ Бургас от 1981. Изнася самостоятелни концерти в България, Австрия, Германия и Чехословакия; участва в международни летни семинари за пианисти във Ваймар и Прага. Има публикации в периодичния печат. Награди: III награда от националния конкурс за пианисти „Св. Обретенов“ в Провадия; I награда от международния конкурс за пианисти в Мидълсброу; III награда от международния конкурс за пианисти в Сенигалия, Италия.

ПАНЧО ВЛАДИГЕРОВ НА ФЕСТИВАЛА НА БЪЛГАРСКАТА МУЗИКА В ПРАГА

Оркестровият вариант на Рапсодия „Вардар“ е изпълнена за първи път в Прага на 25 март 1928 г. от Чешката филхармония под диригентството на Франтишек Ступка. Рапсодията

прозвучава в Сметановата зала на Обществения дом и е оркестрирана специално за участието в Пражкия тридневен фестивал на българската музика, проведен от 23 до 25 март 1928 г. В този оркестров вариант тя става най-популярна. По време на фестивала е изпълнен

и концертът за цигулка и оркестър на Панчо Владигеров със солист Любен Владигеров.

На Фестивала на българската музика в чешката столица прозвучават и произведения на Добри Христов, Петко Стайнов и Никола Атанасов.

ПАНЧО ВЛАДИГЕРОВ

(13 март 1899 – 8 септември 1978)

е представител на т.нар второ поколение български композитори. Един от основателите на Дружеството на българските композитори „Съвременна музика“ (1933). Основоположник на редица жанрове в българската музика и на българската композиционно-педагогическа школа, възпитала едни от най-изявените съвременни български композитори (негов ученик е и пианистът Алексис Вайсенберг). Произхожда от Шумен, където живеят родителите му, но е роден заедно със своя брат-близък цигуларя Л. Владигеров в Швейцария. Свири на пиано и композира от най-ранна възраст, десетгодишен учи теория и композиция при проф. Добри Христов в София. След ранната смърт на баща му през 1912г. заминава с майка си и брат си за Берлин, където учи композиция в Академичното висше училище за музика, теория и композиция при проф. П. Юон и пиано при Х. Барт; завършва Академията за изкуство в класа по композиция на проф. Ф. Гернхайм и проф. Г. Шуман (1920). За свои творби получава двукратно „Менделсонова премия“ на Академията (1918 и 1920). Работи като пианист и композитор в Deutsches Theater на М. Райнхард Берлин (1920–32), пише музика за негови постановки. През 1932 се завръща в България и в продължение на четири десетилетия е професор по пиано, камерна музика и композиция в ДМА, която днес носи неговото име. Автор е на многобройно творчество в различни жанрове: опера, балет, симфонична музика, 5 концерта за пиано и 2 за цигулка и симфоничен оркестър; камерна музика; 38 авторски транскрипции на инструментални пиеси за различни инструменти със съпровод на пиано; над 50 концертни обработки на народни песни за глас и пиано (или оркестър); 20 солови песни с пиано, 10 хорови песни с пиано или оркестър; музика към постановки в Deutsches Theater Берлин, Theater in der Josephstadt Виена и Народен театър София и др. Разпространението на Владигеровото творчество по света започва от началото на 20-те години на XX век, когато негови произведения се издават на ноти от виенското „Универсал едисон“ и на грамофонни плочи от „Дойче грамофон“ (Берлин), и се изпълняват многократно из цяла Европа и САЩ. Самият той е гостувал в десетки европейски държави като изпълнител на свои концерти за пиано и пиеси. Носител на наградата „Готфрид фон Хердер“ на Виенския университет (1969). На негово име се провежда национален и международен конкурс за пианисти и цигулари в Шумен. Сценичната и симфоничната му музика е записана в 4 комплекта по 7 грамофонни плочи („Балкантион“). Редица от произведенията му като Българска рапсодия „Вардар“ стават емблематични за българската музика.

Лазарки в Бърно

Танцов ансамбъл „Лазарка“ от Мюнхен съществува вече 22 години и има много участия на различни форуми в Германия, но все още липсваше изява в чужбина. Липсваше ни истинското турне, такова, каквото го помним ние, танцувалите в различни ансамбли в България и което е една неразделна част от живота на групата. Поканата на г-н Георгиев за участие на концерта в Бърно се оказа една добра възможност да го осъществим.

Откриване на концерта

Отдавна искахме да се запознаем с танцьорите от ансамбъл „Пирин“ от Бърно, а и новината, че ще танцуваме с нашите приятели от ансамбъл „Китка“ от Виена и ще се срещнем с оркестър „Седянка“ от Цюрих предвещаваше една незабравима вечер. Интересът на танцьорите от „Лазарка“ към този концерт беше голям и само тези, които наистина имаха неотложни ангажименти, не се включиха в групата. Имахме желание да покажем нашите два нови танца пред публиката в Чехия. Използвахме времето след лятната почивка да репетираме усърдно, но както винаги, ни се струваше недостатъчно. На разсъмване с половинчасово закъснение, поради нарушения ритъм на градския транспорт, се отправихме на път. Макар недоспали, всички бяха с приповдигнато настроение. Не ни плашеше мисълта, че ни предстои един много дълъг ден. Тъй като една от танцьорките не можа да дойде поради здравословни причини, се наложи промяна на местата в един от танците. При първата по-дълга почивка, на

крайпътен паркинг някъде след Прага, проведохме и първата репетиция, пред публика – посетителите на McDonalds. Възползвахме се и от възможността да опитаме чешката бира. Това поддържа ободряващо за всички и от този момент започна оживлението в автобуса. С любима музика, видео от стари концерти и много смях не усетихме как стигнахме в Бърно. Настанихме се бързо в хотела и всеки използва свободните два часа за себе си, както намери за добре – някои се разходиха покрай езерото, някои си полегнаха за малко, а други упражняваха комбинации от танците.

В уречения час се отправихме към културния дом „Рубин“. С нас дойдоха и някои от танцьорите от „Китка“, които вече бяха танцували на сцената в Бърно и ни помогнаха бързо да се ориентираме в обстановката. Обичайната суматоха преди концерта си беше неизбежна. Последна репетиция, още веднъж разпределяне на местата, повторение на някои по сложни комбинации, гримиране, сплитане на плитки.....суета и сценична треска.

Концертът мина като миг. Всичко беше добре планирано и разчетено. Имахме възможност да се насладим

на изпълнението на другите две групи. В началото ни беше странно, когато чухме конферансието да ни обявява на чешки език, досега сме били представяни само на немски език. Сред приятели и българския дух, който витаеше в залата, сякаш бяхме забравили, че сме в чужбина. С всеки танц се вдигаше градусът на аплодисментите, а с това и нашата мотивация да покажем най-доброто от репертоара си. Имахме честта да закрием концерта с шопски танц и сякаш умората изчезна след нестихващите овации на публиката. Общи снимки, поздравления и комплименти, радост и удовлетвореност след един хубав концерт. С пъстрата китка от танци, залата се беше превърнала в една малка България. В очите на участниците се четеше гордост за това, че представяме нашето богатство – българския фолклор. С български ястия и вино, чешко пиво и танци, под съпровода на неуморимите музиканти от Цюрих, веселието продължи до ранни зори.

Никой не искаше да си ляга, защото имахме много неща, които да си кажем, много впечатления, които да споделим. Всички бяха единомудни, че българската музика, хора и ръче-

„Лазарка“

Танцов ансамбъл „Лазарка“

Снимки: архив на сдружение „Пирин“

ници и чешката бира са една много добра комбинация, която оставя незабравими спомени! Пътят към къщи мина неусетно. Всички бяха уморени, но доволни и изпълнени с много положителни емоции от своето първо турне.

За нас гостуването в Бърно ще остане незабравим спомен и едно ново приятелство с ансамбъл „Пирин“, затвърждаване на старите контакти с ансамбъл „Китка“ и оркестър „Седянка“. Въпросът, който си задаваха всички, слизайки от автобуса, беше:

„Кога е следващото турне? Къде ще се срещнем пак с нашите приятели....?“

Пламен Петков,
ръководител на танцов ансамбъл
„Лазарка“, Мюнхен

Изложба, посветена на Българската възрожденска архитектура

За седма поредна година град Прага е домакин на международния фестивал на архитектурата и урбанизма, наречен „Седмица на архитектурата“ (Architecture Week), който се провежда традиционно през октомври на Пражкия Храд. На изложбата „Световното наследство на ЮНЕСКО“, която се помещава в манастира „Св. Георги“ на хълма Храдчани и включва малко познати обекти от списъка на световната организация, България представя умалено копие на средновековния храм в Несебър „Христос Пантократор“, построен по време на Второто българско царство (13–14 в.).

Част от програмата на архитектурния фестивал беше организираната от БКИ-Прага изложба в началото на октомври, на която бяха представени образци на българската възрожденска архитектура, чието начало датира от края на XVIII в. Това не са копия на сгради, а автор-

ски произведения, посочи директорката на БКИ-Прага г-жа Галина Тодорова при откриването на изложбата. Тя подчерта, че основна цел на културното събитие е да представи духа на възрожденската епоха, както и отделните регионални школи в градската архитектура на България. Например, характерно за тревненските къщи е разположението им по главната улица, за тези в Копривщица – големите зидове и порти, а за мелнишките къщи – високия приземен етаж.

Заместник-председателят на ЮНЕСКО проф. Майкъл Търнър посочи, че най-голямата заслуга на културните институти в чужбина е ролята им на посредници между отделните национални култури. Като пример той даде архитектурния фестивал в Прага, на който се популяризира

не само чешката, но и българската архитектура. Директорът на фестивала Петър Иванов сподели с присъстващите своето задоволство от възможността наред Прага да бъде представена уникалната българска архитектура. „Израснал съм в България, правя култура в Чехия, но ще си остана българин“, завърши изказването си той.

Д-р Красимира Мархалева

Снимка: БКИ

„Другата смърт на Жана д'Арк“ на Стефан Цанев прозвуча на чешки в Пловдив

Спектакълът на Светлана Лазарова по пиесата „Другата смърт на Жана д'Арк“ от Стефан Цанев направи своята българска премиера не къде да е, а на Международния театрален фестивал „Сцена на кръстопът“ в Пловдив в неговото 17-то издание. Не е за вярване, че това е първа продуцентска и режисьорска работа на Светлана Лазарова в театъра. Иначе Театрална къща „Прага“ функционира отдавна с филмови проекти. Много зряла работа, която заслужи аплодисментите на публиката и Почетния знак на фестивала за отлично представяне.

Досега Светлана Лазарова е известна като режисьор на документални филми, но може би възпитанието в театрален вкус, което е получила в дома на дългогодишния директор и драматург на Пловдивския театър Богомил Стоилов, е оставило траен отпечатък, както и първоначалното й образование в уникалната за България Национална гимназия за сценични и екранни изкуства в града под тепетата. Интересът ѝ към изкуствата я отвежда в Пражката FAMU. И ето че подминала на жизненото поприще средата, Светлана се завръща към театралните си корени. За нея са важни моралните дилеми на новия век, тази човешка разпънатост между „Осанна“ и „Разпни го“, между „Да живей“ и „Долу“, между милост и мерзост. И не е само зла българска характерност тази съвместимост на антиподи в отношението към човека, към необикновената личност, иначе защо да играят Стефан-Цаневата Жана в Париж, Монреал, Атина, Бордо, Санкт Петербург, Истанбул и Прага?

Познавам няколко реализации на тази удивителна пиеса на Стефан Цанев, която е една сатирична версия на последните дни от живота на френската героиня, но нито една от

Вилма Цибулкова

тях не носеше толкова позитивен и жизнеутвърждаващ заряд. Спектакълът, поставен от Светлана Лазарова с известни пражки актьори, се гледа на един дъх, той е много добре разчетен, динамичен, смел и весел. Вероятно това се дължи и на избора на актьорите и работата с тях – носителка на действието и едновременно с това коментаторка му е квази Жана или Жанет. Тази роля е като че ли създадена за темперамента, действеността, чувството за хумор и очарованието на актриса като Вилма Цибулкова. Тя носи добро актьорско самочувствие, защото за нея няма тайни в професията. Много опитен изглежда и Ладислав Мърквичка в ролята на Бог, а Станислав Лехки е подходящ за ролята на Палач характерен актьор. Ето такива съюзници има на сцената режисьорката, а в предварителната работа тя е привлякла сценографа Якуб Винкларж, за костюмите Йозефина Гараиова и Нина Клестилова, художник е Яна Ишова и младият композитор Матей Вашичек. Неговата музика е пленителна, отбеля-

заха театрални специалисти след представлението; костюмите на Йозефина Гараиова и Нина Клестилова са функционални и изобретателни, съвременни. Модерното в случая е, че с минимум средства са постигнати на сцената точни, ясни, четливи художествени внушения. Голям урок за всеки театрал – освен способността да излъчи послание към зрителите, е ритъмът, ритъмът, ритъмът. Този спектакъл не е мудар и тегав. Камерното пространство се обиграва надлъж и нашир, та даже и във височина, тъй като Жанината килия е повдигната и този подиум е като сцена в сцената, та нали Жанет, а не истинската Жана, е все пак актриса. При позоваване на политически лица/персонажи, списъкът с разрешението на автора е актуализиран с имената на Обама, Меркел, Берлускони и Путин. И това предизвика насмешливата реакция на българската публика. На представлението в Пловдив присъстваше целият екип „Бохемистика“ от Катедрата по Славянски филологии на Пловдивския университет во

главе с доц. д-р Жоржета Чолакова. Дали харесаха представлението? Без съмнение.

17 МЕЖДУНАРОДЕН ТЕАТРАЛЕН ФЕСТИВАЛ „СЦЕНА НА КРЪСТОПЪТ“ В ПЛОВДИВ

На „Сцена на кръстопът“ в Пловдив се представят със свои най-нови спектакли най-добрите български режисьори: Иван Добчев и Маргарита Младенова, Галин Стоев и Явор Гърдев, Николай Поляков и Бина Харалампиева, Мариус Куркински и Диана Добрева, Петринел Гочев и Ивайло Христов...Е, наистина тази година липсват Александър Морфов и Теди Москов, за да бъде картината пълна. Но вече се състояха няколко театрални събития.

Фестивалът стартира с премиера по забележителния роман на Милен Русков „Възвишение“, удостоен с няколко награди и признанието на четящата публика. За него литературни критици казват, че е най-добрият български роман, написан в последните десетилетия. Писателят и драматург на Пловдивския театър Александър Секулов предложи театърът да закупи правата за първа постановка. Драматизацията е негово и на режисьора Иван Добчев дело. Последните репетиции бяха прекъснати от случилия се дни преди фестивала пожар в ремонтирания само преди три години театър, при който изгоряха авансцената, театралната завеса и част от декора за новия спектакъл. Общата солидарност и бърза реакция на държава, община, трупа, публика помогна фестивалът да се състои, като се ползва и сцената в ремонтирания неотдавна Градски дом на културата „Борис Христов“ в Пловдив. Спектакълът „Възвишение“ има качества да бъде едно от събитията на новия театрален сезон. В главните роли са Бойко Кръстанов и Асен Блатечки. Състоя се и премиера на „Речта на селския крал“ от Румен Леонидов, сценична версия и режисура на Елин Рахнев за моноспектакъла, изпълнен от актьора Диян Мачев. С интерес се очакваше от театралите завръщането в театъра на художника и режисьора Петринел Гочев. В Габрово с младата трупа на театъра, Гергана Змийчарова и Димо

Л.Мърквичка и В. Цибулкова

Димов в ролите на Жулиета и Ромео той постави Шекспировата пиеса. Близко 4-часово представление, преливащо от въображение. Изпълнен със страст е ритуалният театър, който прави Мариус Куркински с младите актьори от Хасковския театър в „Женско царство“ по Ст. Л. Костов. С поставените преди пак там и със същите млади актьори „Златната мина“ и „Държавните липи“ се оформи една негова трилогия по пиесите на знаменития комедиограф. Злоупотребата с властта насажда страх, а страхът неминуемо ражда насилие, щом вятърът се обърне и се възцари

поредната „спасителна“ утопия. В 17-тото издание на обичайния театрален фестивал българските заглавия съставят половината. Две от тях – „Духът на поета“ и „Другата смърт на Жана д'Арк“, са написани от Стефан Цанев, има пиеси от Яна Добрева и Яна Борисова, от Георги Данаилов и Калина Попянева, от Росица Обрешкова, Иван Добчев... Работата на Светлана Лазарова със своя цялостен резултат се вписва много достойно във фестивалния пейзаж.

Пенка Калинкова

С.Лехки, В. Цибулкова и Л.Мърквичка

Пикаресковите саги на Мирослав Пенков

Мирослав Пенков

За първи път чух името му в новогодишното предаване „Нека говорят“ на Росен Петров през 2012 г.(...) От интервюто научих, че първоначално разказите от сборника „На Изток от Запада“ са писани на английски, а чак след това са преведени на български. Хареса ми поведението на Пенков – скромно и семпло, без да се изживява като звезда – типично дете на българската и американската провинция. И бе въпрос на време да намеря сборника на български и да го погълна на един дъх.

Малко е да се каже, че това е фантастично добра книга.

Тя е явление в литературата!

С нея се утвърждава рядък талант, майстор на прозата от наистина световна величина.

Аз не откривам Америка, но смятам, че това е действително един от най-вълнуващите сборници с разкази от дълго време насам.

Ще посоча и още нещо – Пенков е майстор на дългия разказ, на новелата.

А това е рядък дар – в този хлъзгав междинен жанр – нито разказ, нито повест, да пласираш атрактивна и увлекателна история, майсторски изваяни образи, умело да балансираш темпоралните пластове, да вкараш в повествованието със замах сказови и легендарни елементи, да прескачаш от магическия реализъм в постмодернизма, да иронизираш тотема на развития соц, да възстановяваш с много болка и тъга сладостни спомени от

детството и юношеството, за да човъркаш незарастващата рана, наречена НОСТАЛГИЯ ПО РОДИНАТА.

Докато четях осемте опуса на Пенков си мислех, че той е много ярко пътвърждение на максимата „Свой сред чужди, чужд сред свои“. Защото ако Салман Ружди не го беше избрал с „Как купихме Ленин“ между 120 кандидати и не бе публику-

вал разказа му в антологията „Най – добрите американски разкази“(2008), надали името на Пенков щеше да нашуми така безапелационно, дори и да беше издал книгата си на английски език.

Освен публикацията е нужно рамото на утвърден класик, на авторитет. Тогава поне специалистите ще те прочетат, ще те забележат и ще те отговарят.

Звезда като Марио Пузо, Том Кланси, Дейвид Моръл или Сидни Шелтън няма да станеш.

Това е ясно.

Но ще влезеш в ползрението на критиците.

Което не е никак малко.

Вярно е, че в родината ти ще те посрещнат с недоверие и скърцане със зъби като някакъв натрапник, ново литературно юпи, дошло да ни учи как се претворява историята на VG, че в САЩ редовия читател ще те възприеме най – вече като екзотичен чудак, умеещ да разказва сладки приказки... Такива са реалностите и Пенков ги е приел с разбиране и смирение.

Ще мине време, ценностите ще се подредят и „На изток от Запада“ .ще добие култовия статус на „Диви разкази“...

И все пак какъв талант се иска, за да създадеш на английски тази приказна сага, пълна с толкова кръв, насилие и непомерна любов, наречена „Девширме“!

Ама падащите от небето розови сойки приличали на жабите от „Магнолия“

на Пол Томас Андерсън, пък сагата за потурчването на Родопите сме я чели вече във „Време разделно“!

Да, и какво от това?!

В „Девширме“ преплитането между тъжната тексаска действителност и огнената романтика от робството ни е органично и завладяващо. Всъщност емигрантът разказва приказка на своята дъщеря Ели – кървава, но и вихрена, изпълнена с неподправен патриотичен патос, а и с толкова динамика, кинематографична пищност и невероятни страсти, че на човек направо му се завива свят...

Отдавна не бях чел такава нетипична и оригинална версия на Възродителния процес, каквато Пенков ни поднася в „Нощният хоризонт“ и тази майсторка на гайдите Кемал, подпалила своето село, дълго ще плаши нощите ми.

Свеж и оригинален е погледът на прозаика към най – романтичната част от историята ни – Македонија (от едноименния разказ), където отново търси паралела между историята и настоящето преимуществено в интимната сфера.

„Писмото“ е откровена мелодрама с неочакван край, бягащ от хепи енда, а „Снимка с Юки“ ми припомни магическия ромски свят на Емир Кустурица, но подплатен с мотивиран психологически реализъм, потопен в бездънна тъга.

„Как купихме Ленин“ го възприемам предимно като незлоблива шега, тежееща към сатирата, с която се разделяме с фетишите на социализма. Два от опусите в сборника са истински шедьоври – „Крадци на кръстове“ и „На изток от Запада“.

Написани са с огромна любов, със замах и впечатляваща имплицитно поднесена емоция.

„Крадци на кръстове“ е вероятно най – точната гротескова картина на драмата ни от януари 1997 г., която наистина си беше „пиянството на един народ“ и която от дистанцията

на времето трябва да се експонира именно като макабрическа комично – приключенска приказка с главни герои аутсайдерите Радо и Гого, за да напомня ненатрапчиво за образците, към които се стреми като „Лудият Макс“ на Деян Енев.

„На изток от Запада“ е изтънчена ювелирна изработка.

Модерна класика, съвършена новела, която трябва да заеме своето водещо място в българската литература.

В тази творба – може би и заради тематиката – осезателно се чувства сянката на голямата сръбска литература – в частност Драгослав Михайлович – но историята си е нашенска, изпълнена с много хумор и горчиви сълзи.

Разделеното село е метафора на България – лутаща се между Изтока и Запада, никога неразбрала се със своите съседи, а винаги опираща до тях, мачкана и разкъсвана от Великите сили (изключително силна е метафората с удавената църква по средата на реката, която служи за граница между България и Югославия!), мечтаеща за просперитет и по – добър живот, какъвто, оказва се няма нито тук, нито на Запад от Изтока, та се налага главния герой Носчо (сещаме се за Гогол, нали?) да запраши чак за Америка.

Докато се наслаждавах на „На изток от Запада“ прочетох сходен разказ от сборника „Непознатата с розов билет“ (2012) от Миролюб Влахов – „Еленко тръгна след мечта“.

Сходен сюжет, главен герой аутсайдер с подобна съдба, който дори умира на финала, стремежи се да зърне своята красива мечта – момата – англичанка и веднага открих причината, поради която за сборника на Влахов – иначе талантиво и грамотно написан – почти нищо няма да се напише, за разлика от тома на Пенков.

Не само заради Салман Рушди и телевизионните изяви.

Влахов си остава продукт на дълбоката провинция.

Неговите разкази – искрено и непосредствено поднесени – представляват интерес за изкушените и професионалните литератори, които следят процесите в изящната ни словесност и обръщат внимание и на явления, появяващи се в провинцията.

Пенков е продукт на американската

система на творческото писане.

Той е минал през тази школовка.

Успял е да надмogne провинциално – котловинното мислене и знае как да поднесе всеки свой текст – извисено, увлекателно, самоуверено – атрактивно, с емоционален заряд, необикновени герои и универсални послания. По този начин той е интересен и за професора, и за любителя на комикса, който ще открие в „Девширме“ преимуществено кървавата пикареска, а в „Крадци на кръстовете“ ще го привлече най – вече смразяващата

призрачна атмосфера от зимата на 1997.

А така се печели ненатрапчиво и неусетно терен и популярност.

Първо в разказа и новелата, а след това и в романа.

Защото откривам в Мирослав Пенков потенциала на майстор епик, който само чака подходящия сюжет, за да го разгърне на ниво.

Борислав Гърдев

Мирослав Пенков, „На изток от Запада“, 2012, изд. „Сиела“, отг. ред. Красимир Гетов

Започнах да пиша разказите в На Изток от Запада далеч от дома, като студент в Америка. Отначало България ми липсваше силно, болезнено. Липсваха ми близките хора, дядовото село, реката дето го разсича на две махали. Липсваше ми и Балканът, и морето, заводският хляб и сладките розови домати. Но седнех ли да пиша, Атлантикът в миг пресъхваше, разстоянията се стапяха, липсите запълваха и в писането пак се връщах у дома.

Осемте разказа в този сборник рисуват една България, минала и настояща, приказна, абсурдна, тъжна, смешна, луда през погледа на най-обикновени хора – мъже, жени, деца, еничари, комити и хайдутти, партизани и кулаци, или пък нашенци в модерно време, едни избрали да останат, а други заминали далеч, макар и само телом.

Писах разказите и на английски и на български с голяма любов. Дано уважаемият читател усети това. Дано ги хареса.

Кратка бележка към българското издание на сборника „На Изток от Запада“, (Сиела)

МИРОСЛАВ ПЕНКОВ

е роден през 1982 в Габрово в семейството на лекари. Завършва Първа английска езикова гимназия в София, а през 2001 е приет в Университета на Арканзас, където получава бакалавърска степен по психология, а по-късно и магистърска по творческо писане. Преподава в докторската програма по творческо писане на Университета на Северен Тексас, където е и един от редакторите на литературното списание *American Literary Review*

Разказите му печелят BBC International Short Story Award 2012 и наградата Eudora Welty 2007. В чужбина публикува разкази в *A Public Space, One Story, Orion, The Sunday Times, Granta Online, The Southern Review*. В България публикува в „Зона-F“, „Пламък“, „Съвременник“, „Сега“ и антологиите „Точка на Пристигане“, „Чудни Хоризонти“, „Ласката на Мрака“. Автор е на фантастичния сборник „Кървави Луни“ (Камея, 2000).

Салман Рушди включва разказа му „Как купихме Ленин“ в антологията *The Best American Short Stories 2008*- антология за най-добрите разкази на Америка. Разказът му „На изток от Запада“ е отличен в антологията *PEN/O. Henry Prize Stories 2012*.

Сборникът му „На изток от Запада“, издаден в единадесет държави, е финалист за наградите 2012 *William Saroyan International Prize for Writing* и *Steven Turner Award for First Fiction by the Texas Institute of Letters*.

Отзивите за сборника: „Пенков постига с единични фрази толкова, колкото други писатели не успяват и с цели глави... Сборник на триумфа“ („Лос Анджелис таймс“), „Блестящ сборник“ („Гардиън“), „В ръцете сте на един млад майстор на разказа...“ („Монреал газет“), „Великолепни разкази за любов и омраза, дом и носталгия, страст, изгнание, насилие, история и хумор...“ („Сатърдей Ейдж“, Мелбърн).

Духовното развитие е истинска медицина

Един зависим човек е какавида, която трябва да разпукне пашкула си, да излети, да е свободен.

Калин Терзийски е един от най-продуктивните и най-известните български писатели. Автор е на романите „Алкохол“, „Лудост“, „Войник или Упование за обезсърчените“, на поетичната книга „Нови стихове съвсем в началото“ и на сборниците с разкази „Имен ден за добрия човек“, „Любовта на 35-годишната жена“, „Има ли кой да ви обича“, „Любовта на 45-годишния мъж“, „13 парчета от счупеното време“, „Ной дава последни указания за животните“, „Имен ден за добрия човек“, „Сурови мисли със странен сос“. Калин е преминал през ада на зависимостта и психиатрията, за да намери своята лудост и любов в литературата и живота.

Поводът за твоето гостуване в Прага е 18 –тия Международен панаир „Светът на книгата 2012“. Ти си поканен за официален гост на фестивала, защото си носител на наградата за литература на Европейския съюз през 2011 г.

Поводът всъщност е, че съм добър писател. А наградата на Европейския съюз за литература е за сборника с разкази „Има ли кой да ви обича“, издаден от „Жанет 45“. Това е първата книга, която съставих по концептуален начин, с една обща червена нишка от настроения и идеи. Книгата е оптимистична, макар и донякъде странна.

Имам и два романа, които са подобри. Аз съм най-продуктивният в момента български писател и се надявам това, което правя, да се харесва.

Калин Терзийски

Снимка: личен архив на К. Терзийски

На какво се дължи твоята продуктивност като писател?

Моята продуктивност се дължи на това, че не пия. Талантът си е талант, но енергията се губи и печели. Сега просто се концентрирам и издавам книга след книга. Т.е. аз вече не съм бохем, а аскет и амбулантен писател, защото пиша в кафенета и ресторанти нощем и денем. Освен това съм вегетарианец.

Не ям месо. То е продукт на убийство, а за мен това е излишно. Но готвя много добре. Почти не ям рафинирани продукти и продукти, които втасват. Храня се със зърнени

храни, пълнозърнест хляб и тръстикова захар. Пия прясно мляко, ям извара, но не и сирене. Естествено е на 21–22 г. един студент по медицина да няма добро отношение към месото. Тогава бях станал вече християнин. Бях санитар на Бъдни вечер и една възрастна пациентка ме попита: „Ти, момче, защо не си вкъщи?“. – „Защото съм на работа.“ – „Ама това е семеен празник. На него се ядат 7 или 9 постни манджи.“ – „Не, това е денят, в който се е родил Спасителят“, отвърнах ядосано. Но не се помолих за себе си, че съм толкова гневен.

Значи вегетарианството ти не е свързано с медицината, а с някакво твое духовно развитие?

Духовното развитие е истинската медицина. Защото каква е тази медицина, при която докторът е с коремче, запалва цигарка и просто ти казва – намали това, намали онова, но не ти дава цяла концепция как да си здрав, а просто ти изписва лекарства, с които нещо да компенсираш? Всъщност за доктора е удобно ти да си болнав човек и той да ти дава нови и нови лекарства, защото лекарствата са най-печелившият и най-силно развиващият се бизнес.

Лекарят донякъде се превръща в дистрибутор на лекарствените фирми. Производството на антидепресанти е също бързо развиващ се бизнес. Те осъществяват вече много по-мощен контрол върху човешкото съзнание, поведение и щастие. И лекарите, вместо да съветват хората да бъдат едни стремящи се към съвършенство същества, ги съветват как да си купят тези или онези лекарства – като някакви дистрибутори.

Това като бивш лекар ли го казваш?

Аз не съм бивш лекар. Давам лекарства, както бих дал на някого сол. Предпочитам да покажа на пациента един нов начин на живеене. Разбира се, ако един човек е в дълбока клинична депресия, аз му изписвам антидепресанти. Общо взето психиатрите са една от най-добрите потребителски групи.

Как от лекар стана писател?

Винаги съм имал много силен стремеж към изкуство. За мен животът и изкуството са като двете страни на една монета – хубавата страна е изкуството, не толкова хубавата – животът. От малък аз разглеждам албуми с картини, чета книги и може би по-малко слушам музика. Аз съм художнически тип писател, човек, който чрез картините създава философиите. Имам много силно развита визуална памет, мисъл и фантазия. Изкуството винаги ме е влечало като цялостен начин на живот.

Защо тогава следва медицина?

Защото си бях обещал, завършвайки Националната природо-математическа гимназия, да кандидатствам всяка година в Художествената академия, макар че няха връзки, а и не се бях готвил кой знае колко. Ходих три месеца на курсове. Рисувах, и рисувах, и рисувах, но знаех, че няма да ме приемат. И затова реших да кандидатствам медицина – струваше ми се най-престижно. Медицината е също изкуство. Тя е емоционално богата професия. А аз прекалено много обичам хората не само като биологични обекти, а и просто като хора. Всъщност това

е едно и също. Не трябва да се прави разлика между духовно, материално и т.н. Дуализмът е побърквал хората от хиляди години.

Моят крак и моята душа са едно и също и не бива да се отделят. Тенденцията към отделяне създава вече това мъчително отричане на себе си. Моите нокти са свещени, както моят дух и моята душа. Не бива да ги отделяш от себе си, мъчителна е идеята за завършеност. Някой казва: „Аз съм такъв човек.“ Не си такъв, след малко може да си друг. Човек е една динамична система. Ако днес е професор, утре може да е слуга на някой месар. Както е умен, след пет дена може да е глупав, което аз съм забелязвал хиляди пъти, работейки като геронтопсихиатър.

Какво те накара да се насочиш към психиатрията?

В романа „Лудост“ давам една такава вихрена поредица от обяснения в една глава – от суета, защото младото момче иска да бъде интересно и защото жените, естествено, си падат повече по психиатрите. За кои лекари се правят най-много филми? За психиатрите, естествено. От друга страна причина да стана психиатър е и напълно противоположният ми стремеж към святост и към себераздаване – да отидеш при най-бедните и най-отхвърляните, да си при тях, които са най-нещастни. Желанието да си като Франциск, който отхвърля всичко и отива при най-бедните. Захвърля и сандалите, и тоягата. Не е толкова просто хем да си суетен, хем да искаш да си светец. Това е страшно силна тенденция при мен.

Колко години работи като психиатър?

Пети и шести курс работих като сестра. Десет години съм бил по психиатрии, а пет години съм работил там. Едновременно работех и като психиатър, и като сценарист. Като сценарист изкарвах повече пари и определено не бях от най-бедните. Но всъщност богатството не беше важно за мене. Може да си богат и пак да държиш ръката на бедните хора и да изпитваш и състрадание, и съчувствие

към тях. Пишех скечове за телевизията веднага след смъртните актове и след експертните за настаняване на задължително лечение.

И не полудяваше ли?

Полудявах, за съжаление. И то в най-тривиалния смисъл – ставах все по-нервен, все по-нещастен, все по-объркан и то най-вече, защото усещах, че не правя нищо смислено, полезно и хубаво. Пишех експертизи, с които да изкарвам по някой лев, защото психиатричната експертна дейност в съда се заплаща. От 30 до 50 процента от времето на психиатрите минава по разни зали. Истинският зловец, идиотски абсурд е в тия зали. Аз се разболявах от ден на ден от този абсурд и безсмислие.

И докъде стигна?

Стигнах до това, че един ден не отидох на работа, както и на втория, и на третия. На четвъртия се обадох на един колега и казах, че ако директорът на болницата иска да се видим, може да дойде в един ресторант на ул. „Иван Асен“. Той дойде. Със себе си водеше двама психиатри. Почерпихме се и аз им казах, че повече няма да се занимавам с тези глупости. Той ми пожела успех и аз заработих като радио сценарист. Любо Нейков тогава изгриваше с моите неща. Започнах да пиша много и станах писател. Пишех основно скечове.

Калин Терзийски

На Международния книжен панаир „Светът на книгата 2012“ - Прага

Какво представлява романът ти „Лудост“?

Всъщност „Лудост“ е един любовен роман, в който описвам как напускам психиатрията и семейството си заради жената, с която и сега живея. Напуснах всичко и се оказа, че съм го напуснал, за да заживея ужасен живот, в който продуцентът на предаването за което работех – прочутият Стефан Рядков – се криеше, не знам как се дематериализираше и в продължение на година се измъкваше, без да ни плати. Тогава започнах да пия извънредно много и две години по-късно вече бях много болен човек, страдащ от алкохолизъм. През 2004 г. си подарих джигесема на един клошар, защото се оплакваше, че му е много тежко без джигесем. Българите, подобно на този клошар, се оплакват непрекъснато, че нещо не ни е наред. Така и клошарът се оплакваше, че се чувства зле без джигесем. Като му дадох своя, ми каза: „Ама аз какво ще го правя без зарядно?“ И аз изтичах до вкъщи и му дадох и зарядното си. Останах без джигесем, а месеци по-късно си подарих и личната карта на

Карбовски и той веднага я залепи с универсално лепило на стената – там, където аз обикновено сядах, за да пием. И заживях един наистина писателски и бохемски живот. Бохемският живот е ужасно мъчителен. Въсщност бохем и алкохолик е много често едно и също. Бохемът живее пиейки, и пие, живеейки. Аз вече не можех да живея без да пия. Това продължи около пет години. По време на една творческа командировка до морето влязох в болница с много тежки сърдечни проблеми и след това пак продължих да пия.

Добре, като си минал по този път, кажи как могат хората да се предпазят от такъв род пристрастявания?

На тази тема е романът „Алкохол“, който не мога да разкажа по никакъв начин, защото не го помня. Той е толкова вулканично изливане на чувства, знания и мъдрост по въпроса за освобождаването на човека от тази зависимост, че не мога да го преразказвам. Има и притча, измислена от мен, за Сюлейман Великолепни и неговия син. Има и чисто медицински статии, поезия и т.н. Всичко това е на близо 300 стр. Вътре съм вложил семената на моето знание за това какво аз знам за алкохолизма, как да се предпазим от него, как да излезе човек от това състояние. Един зависим човек е какавида, която трябва да разпукне пашкула си, да излети, да е свободен. За това става въпрос в „Алкохол“. Смята се, че има биологично тревожни хора. А алкохолът премахва тревожността. Причините може да са различни – липса на слънце, самота, депресия... Неслучайно около екватора хората не пият.

Доколко романът „Алкохол“ разказва за перипетиите на приятелството ти с Мартин Карбовски?

„Алкохол“ е разкъсана книга и една от нишките в нея е приятелството ми с Карбовски. Ние бяхме велики приятели. Там е описана и случката, която ни раздели. През 1996 г. аз бях медицинска сестра на две места. Една сутрин не исках да се прибера вкъщи. И изведнъж видях Карбовски в Студентския град. „Хайде да изпием по една бира“, си казахме и изпихме още няколко. „Дъра- дъра, какво става тук бе, хора, вие какво смятате, вие какво си въобразявате?“ И започнахме да дърпаме хората. Това беше по времето на Жан Виденов. Някои ни отговаряха: „А вие какво знаете? Ние сме участвали в Пражката пролет“. Те дори се гордеха, че са идвали тук по това време. „Ей сега ще видите какво ще направим!“, заявихме ние. Отидохме на един строеж, събрахме сто кила дърва и ги занесохме пред Народното събрание. Войничетата казаха, че ще им съсипем службата и ние дръпнахме дървата по-нататък, запалихме огъня. Карбовски направи едно плакатче: „По-добре малък огън днес, отколкото голям пожар утре“ и засече времето, за да разберам колко часа ще трае нашата революция. Хората минаваха, оглеждаха се и накрая дойдоха ченгетата с три коли. Един каза: „Я, веднага си съберете боклуците“. Аз казах: „Това не са боклуци. Това е протест, демонстрация.“ Той взе едно дърво, което счупи в главата ми, бутна ме, паднах. Закараха ни в участъка и цяла нощ бяхме на трамвая – това е една релса, на която висиш с белезници. Изтрезняхме за десет минути. Висиш прав цяла нощ, става ти лошо. Минаваше непрекъснато един младок с пицови – „А, подпалвачите – до 17 години затвор!“ А Карбовски все повтаряше: „Искам да говоря с адвокатката си. Имам право на телефонно обаждане“. Висяхме на трамвая до към четири часа. Като ни отключиха, ни сложиха на една пейка. Доведоха и един палестинец на 60 г. без адресна регистрация. Комунист. Оказахме се трима революционери. „Това не са комунисти, това са боклуци, борете си!“, викаше той. Пуснаха ни в една

кабинка – два на три метра. Докараха един французин с митническо нарушение, който карал чорапи, а самият той беше без чорапи. Аз си свалих чорапите и му ги оставих. Това ми бяха сватбените чорапи, но му ги подарих. Накрая се прегърнахме и ние с Карбовски му изпяхме „Марсилезата“. Това беше в събота сутринта. В понеделник вече ни осъдиха условно.

Пред нас в съда бяха едни човечета, като извадени от „Престъпният човек“ на Чезаре Ломброзо. „Крадохме руска класическа литература и ни осъдиха на три години за рецидив“, казаха те, излизайки от залата.

„О, ние с нашето подпалвачество сме мъртви!“, си помислихме.

„Съжالياват ли за това, което извършихте?“, попита съдийката – младо момиче.

„Да, съжالياвам“, отговорих аз. „Защото работя на две места, стажант лекар съм, а изкарвам пари за пет хляба. Какво си въобразявате вие? Съжالياвам за такива като вас, които пълзят и ги мачкат“. Те почнаха да се хихикат. Накрая съдът реши да ни осъди за дребно хулиганство и ни наложи 50 лева глоба. И Карбовски моментално тръгна да плаща 50-те лева...

Явно си щастлив, че вече не работиш като психиатър, но ти постоянно се връщаш в творчеството си към „психиатрични“ теми – „Алкохол“, „Лудост“...

Бих могъл да работя всичко. Буда, когато умира на 80 г., е напълно угаснал.

Той се е самоугасил, успокоил се е. Човек трябва да е невъзмутим и спокоен.

Писателството осигурява ли ти насъщия?

Аз съм непрекъснато на ръба. Няма спокойствие и една секунда. Не правя компромиси заради парите. Тази дума „невъзмутим“ най-много ми хареса от цялата будистка идея. Това да си християнин и да си будист е странно, но го мисля като естествен път.

А тази невъзмутимост може ли човек да я отглежда?

Добре е да я отглежда. Във всяка една ситуация на живота.

Трябва да сме като струни, за да поддържаеме този живот в свръхвъзбуда и напрежение, но и да сме безчувствени като роботи. Западната цивилизация ни поставя много двойки изисквания..

Последният ти роман „Войник“ също ли е автобиографичен?

Докато в „Лудост“ съм разказал годините си като психиатър, в последния си роман „Войник“ пиша за по-предхождащи години. Бях войник – граничар от 1988 до 1990 г. и това са доста особени години в моя живот: турските събития, падането на Берлинската стена, пълното отваряне на границите, ембаргото на Сърбия. Ние слагахме втори ред бодлива тел на границата и после я махахме.

За основата на романа послужи едно пътешествие на двама души – писател (аз) и музикант (един приятел). Разказва се за живота на 40-годишни хора, които търсят устоите си в ония години, които са преживели заедно. Музикантът съвсем наскоро е оставил жена си, преселил се е на 200 м. на същата улица при по-млада жена, но се връща всеки ден в старата си къща, защото там му е работилницата за мотори. Преди е правил китари. Свирил е с барабаниста на Джим Хендрикс Мич Мичъл. И двама-

та пътуваме и говорим ту за прекрасното му бъдеще, ту за самоубийството, което смята да извърши, отчаян и разтреперан. Той си казва – ето това е бъдещето ми, сега ще започна с тази нова жена и в същото време ходи всяка вечер да плаче при старата си жена. Аз се явявам като човек, който си спомня и своето минало. Романът е за безнадеждността на уталожения човек, който обаче не знае какво може да го крепи, след като всичко е като хладка вода и тогава се появява идеята за смелостта сама по себе си – че си войник всеки ден в борбата срещу ужаса, хаоса, безсмислието и празнотата на живота. Ако си войник, ти си спасен човек – с тази чудовищна смелост, която човек има, за да се опълчи срещу безсмислието. После искам да напиша едни роман „Клас“.

А „Лудост“ е роман за любовта. Той е умерена книга – в него ги няма тромпетите на ада и фанфарите на рая. Завършва много странно – една сутрин се събуждам в новата си стаичка. Грее слънце, аз съм свит на кълбо, от страх и надежда. И си казвам: „От днес ще започне този живот, в който се хвърлих“.

Мария Захариева

Май 2012

КАЛИН НИКОЛОВ ТЕРЗИЙСКИ

е роден на 22 март 1970 г. в кв. Подуене, София. Завършил е Националната природо-математическа гимназия (НПМГ) в София. След отбиване на двугодишна военна служба в Гранични войски, през 1990 г. записва медицина във Висшия медицински институт – София, където завършва през 1996 г., след което специализира психиатрия до 2000 г. По това време работи и като дърводелец, анкетатор, санитар и медицинска сестра.

В първите четири години след завършването си работи като психиатър във втората по големина психиатрия в България – Държавна психиатрична болница „Свети Иван Рилски“ в кв. Курило, Нови Искър. Успоредно с това започва да пише за вестници и за списанията „SAX“, „Егоист“, „Клуб М“, „Ева“, „Едно“, „Night life“.

През 2000 г. напуска работата си на лекар и се отдава изцяло на писането. Работи като сценарист в телевизии и радио. От 1996-а до 2010-а работи като сценарист в предаванията: „Квартал“, „Лица“, „Каналето“ (БНТ), „Досиетата Хъ“ (Дарик радио), „Шаш“, „Пълна лудница“. През 2003 участва в провеждането на обществените експерименти на Мартин Карбовски.

През 2006 г., заедно с Мартин Карбовски и Ангел Константинов, създава литературния клуб „Литература*Диктатура“.

През март 2010 г. учредява, заедно с група водещи сценаристи, Сдружение на българските телевизионни сценаристи (СБТС). Учредител е и на Асоциация на писателите в България.

През 2009 и 2010 г. участва в организирането на популярните публични четения „Зачитане“, чийто основен организатор е поетът Стефан Иванов.

„Слънчевото дете“ на българската поезия

115 години от рождението на Христо Смирненски

Христо Смирненски

Антон Страшимиров го нарече „слънчево дете“ на българската поезия. И наистина – той е почти дете, когато „жълтата гостенка“, най-честата вестителка на смъртта при поетите романтици, го отнася от живота. Този жизнерадостен юноша смайва не само със значителното си поетическо дело, създадено в краткия му земен път, но и с изумителната изразна лекота и лекокрилост на своя стих, където словото се лее с виртуозен блясък.

„Той беше роден поет и ненадминат импровизатор. Във всеки миг можеше да напише стихотворение на каквато и да е тема. Творческата мъка беше непонятна за него. Мисълта и въображението му бяха постоянно озарени от някаква неспирна ракетна феерия от рими. Той се шегуваше в рими, сърдеше се дори в рими“ – пише за него един възкрителен към словото писател като Светослав

Минков.

Роден в Кукуш, Македония през 1898 год., в семейството на занаятчията сладкар Димитър Измирлиев, Христо Димитров Измирлиев пази винаги детския спомен за дома, наричайки себе си „принц безпаричен, роден край Егея, раснал сред нарове, спал под лози“.

Учи в родния Кукуш, а в периода 1908–1910 г. продължава образованието си в София, където се премества по здравословни причини и живее в дома на дядо си по майчина линия – отец Атанас Кръстев. Там той попада в една културна среда, която му дава възможност да

разгърне литературните си интереси и да контактува с такива майстори на художественото слово като Елин Пелин и Пенчо Славейков. Особено благотворно за юношата е въздействието на вуйчо му – поета хуморист Владимир Попатанасов.

През 1913 год., след избухването на Междусъюзническата война, заедно с хиляди българи семейството на Смирненски напуска опожарения Кукуш.

След като се установява окончателно в София, Христо се записва в строителния отдел на Техническото училище, а впоследствие постъпва във Военното училище. Семейството му живее мизерно в крайния градски квартал Ючбунар, поради което бъдещият поет често работи като продавач на вестници, като писар, земемер или репортер. Той съпричастно откликва на бурните исторически събития, белязали с драматизма си

неговото време.

И започва да пише. Пише като на шега, на един дъх, пише навсякъде – в сладкарницата, в трамвая, в някоя печатница.

Градът става негова същност, негова стихия, негова обич, единствен фон и тема на творчеството му. Многогласната улица, схлупените хижи в предградията и блесналите витрини на центъра, звънът на трамваите и виковете на вестникопродавците – това е реалният декор на действието в творчеството на Смирненски.

Ритъмът на големия град, на улицата е ритъм на неговата поезия. Чувствителността на „дете на града“ е неговата поетическа чувствителност. Смирненски е рожба на Града и на Улицата, той е техен певец и създава едни от първите в българската литература внушителни образи и картини на Града. В това отношение най-показателни са двата му класически цикъла „Зимни вечери“ и „Децата на града“, първият като образец на майсторството му в създаването на творби-картини, вторият – в създаването на творби-портрети. От това социално съчувствие към „клетниците“, „бедните хора“, „унижените и оскъргбените“ се ражда и революционният гняв, копнежът на поета по пречистващата буря на революцията. Това е свят на огнеструйност, многобагреност, на пламъци и промени.

Но на този роден поет и виртуоз на българския стих не бе съдено да доживее до зряла житейска и творческа възраст. Макар че през лятото на 1921 и 1922 година си откъхна сред величествената рилска природа и кристално чистия планински въздух, „жълтата гостенка“ не го пощадва. През април 1923 година – в навечерието на напрегнати исторически събития – Смирненски получава кръвоизлив и е преместен на лечение в Горна баня. На 5 юни състоянието му става критично, но не се намира

свободно място в санаториум, за да бъде приет на лечение. По време на деветоюнските събития два дни е лишен от храна и медицинска помощ, което фатално влошава състоянието му. А когато след няколко дни го настаняват в санаториум, вече е късно.

На 18 юни 1923 г. Христо Смирненски издъхва. Характерен е последният му жест, свидетелство за инстинкта на родения поет: „Поиска лист, за да пише, но това си остана последното негово желание.“ Така като предсмъртен завет Христо Смирненски оставя един бял лист.

Но като всеки голям поет Смирненски има своите прозрения за това, как една светла мечта може да деградира в реалната историческа и човешка действителност. И той написва своето гениално пророчество „Приказка за стълбата“. Този сатиричен шедьовър отразява идеята за предателството спрямо нравствените ценности, в алегорична образност са представени тези, които се изкачват нагоре по стълбата на властта и обществената йерархия, но с цената на отнемачи човешкото достойнство сделки с Дявола и всъщност те слизат надолу по пътя на нравствената разруха. Героят, в стремежа си да отмъсти за страданията на своите бедни братя, се преобразява, неговото изкачване по стълбата на властта и богатствата го обезличава и го тласка надолу, към бездните на безнравствеността и социалната апатия. С цената на забравата на онова „долу“, откъдето е тръгнал и където продължават да бъдат

неговите братя, той се озовава „горе“, на върха на богатството и властта. Но губи своята идентичност. Остава въпросът дали наистина постигнатото заслужава цената си. Отговорът е актуален и днес. Защото стълбата е все така примамлива.

И все така сложна е природата на човека. Остава всеки да направи своя избор – дали да се отдаде на лъжливите изкушения или да запази истинската си човешка същност?

Снежана Таскова

Из „приказка за стълбата“

Дяволът се засмя гърлесто, авторитетно:

„Аз не съм толкова жесток. Аз ще ти дам в замяна златно сърце и нова памет! Ако не приемеш, ти никога няма да минеш това стъпало, никога няма да отмътиш за братята си – тези, които имат лица като пясък и стенат по-зловещо от декемврийските виелицы.“ Юношата погледна зелените иронични очи на дявола.

„Но аз ще бъда най-нещастния. Ти ми взимаш всичко човешко!“

„Напротив – най-щастливия! . . . Но? Съгласен ли си: само сърцето и паметта си?“

Момъкът се замисли, черна сянка легна на лицето му, по сбръчканото чело се отрониха мътни капки пот, той гневно сви юмруци и процеди през зъби:

„Да бъде! Взemi ги!“

...И като лятна буря, гневен и сърдит, разветрил черни коси, той мина последното стъпало. Той беше вече най-горе. И изведнъж в лицето му грейна усмивка, очите му заблестяха с тиха радост и юмруците му се отпуснаха. Той погледна пируващите князе, погледна долу, гдето ревеше и проклинаше сивата тълпа. Погледна, но нито мускул не трепна по лицето му; то бе светло, весело, доволно. Той виждаше долу празнично облечени тълпи, стонове бяха вече химни.

„Кой си ти?“ – дрезгаво и лукаво го попита Дяволът.

„Аз съм принц по рождение и боговете ми са братя! О, колко красива е земята и колко са щастливи хората!“

Христо Смирненски

КОПНЕЖ

Аз искам тихичко да отзвъни
прощалният камбанен звън
и пролетният светъл сън
да погребем в неведоми страни
под мрамора на вечната разлъка.

И разпилял златистия прашец
на утринните си мечти,
в среднощ край вашите врати
да мина бледен като чужденец,
усмихнал се през тъмната си мъка.

Над мене нивга вишните с привет
и тиха скръб да не шумят.

И месецът над моя път
да не възпре загадъчен и блед,
посребрил ярко спомена за теб.

И там – край мраморния саркофаг
на развенчаните мечти
последен цвят да прецъфти
и нека с ужаса на вечен мрак
да ме целуне моя черен жребий.

Христо Смирненски

Зима

В полунощ по стъклата девица незрима
е докоснала с шепот уста –
по стъклата дъхът на безцветната зима
помразен е в сребристи цветя.

А след пир, а след звън пак самотен и бледен
приюти ме безмълвна тъма
и под черно крило угнетен и приведен,
препрочитам далечни писма.

И възкръсват пак празнични приказки чудни,
незабравена химна звучи
и преплитат над мене лъчи изумрудни
опечалени морни очи.

Но в света любовта е усмивката сетна
на поронена златна звезда
и проблеснала, гасне над нас мимолетна
с огнелика предсмъртна следа...

И напразно редят се миражите тленни,
призовали назад пролетта –
в полунощ по стъклата блестят помразени
сребросини бездушни цветя.

Христо Смирненски

Непомръкващото сияние на звездата В памет на Апостол Карамитев

(17 октомври 1923 – 9 ноември 1973)

В българското театрално и филмово изкуство е имало звезди и до 9 септември 1944 като Иван Димов, Константин Кисимов, Ружа Делчева... Апостол Карамитев бе първата и най-ярка артистична индивидуалност в отрязъка от 1948 до 1973 г. Времето беше сложно и нееднозначно. Такива бяха и успехите, и грешките му. В тези години Апостол завърши ВИТИЗ (1951), утвърди се като театрална знаменитост в серия от романтични – „Ромео и Жюлиета“, „Дон Карлос“, „В полите на Витоша“, „Херцогинята от Падуа“, патетични – „Маскарад“, „Тревога“, „В навечерието“, и драматико-ексцентрични роли – „Скандал в Брикмил“, „И най-мъдрият си е малко прост“, „Службогонци“, „Двама на люлката“, „Варшавска мелодия“, „Цената“, „Монахът и неговите синове“, „Мария Стюарт“, „Хенри Четвърти“, „Кралят на книга шеста“, „Еснафи“. Карамитев участва в първото родно цирково вариете, прави рецитали на народни песни и приказки от Каралийчев, опитва с различен успех късмета си в режисурата – „Машинописци“, „Аз, баба, Илико и Иларион“, преподава във ВИТИЗ, записва в радиото знаменити постановки като „Майка на своите деца“, „Майстори“, „Женитба“, „Обикновено чудо“, събужда сутрин децата с неповторимия си тембър, четейки занимателни приказки в сериала „Весел ранобудник“, и осъществява революция в тв дублажа, озвучавайки блестящо всички роли в знаменития сериал „Форсайтови“ (1971) на Доналд Уилсън.

Неслучайно посочвам негови изяви в области, които поради естеството си са или вече история (театърът), или само легенда (работата със студентите му), или нищо не говорят на днешните млади поколения (радио-записите). Целта ми е да изтъкна, че без телевизията и киното нямаше да

Апостол Карамитев

се открие в български мащаби и условия феноменът Карамитев. Защото той и като чувствителност, и като натюрел, и като характер, отразяваше в най-пълна степен квинтесенцията на българския интелегент, на най-доброто и забележителното в националния ни дух, покриващо се с романтичния уклон, скептицизма, горчивата ирония и ярко изявената гражданска целеустременост. Знае се, че еволюцията и зрелостта в творческото му развитие тръгнаха от театъра, въпреки, че през 60–70-те години бяхме свидетели на неговото хармонично единство на сцената на Народния театър, на малкия екран и пред филмовата камера. Апостол Карамитев бе еднакво непосредствен и убедителен и в класическия репертоар, и в съвременните пиеси и сценарии. Той експонираше добродетелите на българина, но със същата лекота проникваше в същността и на руснака – „И най-мъдрият си е малко прост“, англичанина – „Скандал в Брикмил“, американеца – „Смъртта на търговския пътник“,

„Цената“ и т.н. Бе съвсем естествено утвърденият на първата ни сцена обаятелен и талантлив актьор да участва в изграждането и на родния ни тв театър, и на националното киноизкуство.

В телевизията ролята му бяха по-скоро допълнение към вече създадения имидж или просто записи на изградени образи на театралната сцена – „Майка на своите деца“, „Болничната стая“, „Смъртта на търговския пътник“, „Скандал в Брикмил“, „Цената“. Оригинални и запомнящи се изяви бяха малко на брой – „Безплодни усилия на любовта“, „Политикани“, „Новият“, и дълго време се свързваха с драматизациите по Гуляшки – „През една дъждовна есен“, и Лозан Стрелков – „Човекът от досието“, „Разпаленият въглен“, „Не подлежи на обжалване“... Най-хубавите си превъплъщения Апостол Карамитев реализира в новелата „Един снимачен ден“, в адаптацията на „Рожден ден“ по Драгомир Асенов и в ексцентричните постановки на „Тойфеловата кула“

Апостол Карамитев

и „Най-достойният“. Мисля, че точно тях биха гледали и днес с любопитство и без ирония телевизионните зрители. Истината е, че за съжаление на малкия екран Апостол не доживя нито водеща роля в популярен сериал, нито успя да разкрие щедрия си талант в завладяващ и запомнящ се тв спектакъл.

Не беше гладък и постлан само с рози пътят му и в българското кино. Вярно е, че той бе открит за екрана млад, на 28 години, но дълго чарът и непринудеността му бяха използвани спекулативно – „Утро над родината“, „Наша земя“, „Песен за човека“, „Героите на Шипка“, „Нощта срещу 13-ти“ и в безпомощни мелодраматично-кичозни продукции от рода на „Легенда за любовта“, „Хайдушка клетва“, „Пътят минава през Беловир“... Но също така е истина, че именно в киното той пръв от поколението си получи възможност за пробив в схемата на соцреализма и създаде витални и жизненоправдивни герои, с които

приятно изненада в „Това се случи на улицата“ и „Двама под небето“, в привидно непретенциозни комедии, където демонстрира неповторимото си чувство за хумор – „Любимец 13“ и „Специалист по всичко“.

Сега е ясно, че при едно благоприятно стечение на обстоятелствата Апостол Карамитев би се превърнал в конвертируем актьор, би имал престижна кариера поне в германски, италиански и унгарски филми и вероятно би се утвърдил като величина не само за местна консумация. Оправданията за прекършения полет на родната звезда би трябвало да търсим не само в разделното време на студената война, но и във факта, че тогава, когато бяха на мода първите ни копродукции със западни филмови къщи, те или не се осъществиха на нужното ниво, или, участвайки в една от тях, Апостол просто нямаше какво да играе (следователят Дамянов в „Малки тайни“)...

Така остават в нашите спомени върховете му постижения в „Рицар без броня“ (вуйчо Георги), „Бялата стая“ (Петър Александров) и „Сватбите на Йоан Асен“ (цар Йоан Асен II), до които си позволявам да добавя и недооценената му епизодична изява на Давид Тодоров в амбициозната и охулена на времето сага за гибелта на Ботевата чета „Свобода или смърт“. С тези роли Апостол Карамитев трасира пътя към модерната, интелектуално задълбочена и проникновена интерпретация на филмовия персонаж, с тях той направи блестяща нагледна лекция за висше актьорско майсторство, доказвайки безапелационно, че има неизползван потенциал за още по-отговорни и сложни изяви.

Остава споменът за театралния чародей Апостол, остават избелелите ленти с великолепните му ексцентрични и трагикомични завоевания на малкия и големия екран, ролите от радиото. Не е много, но се оказва, че за талант като Карамитев и те са

достатъчни, за да остане той сред най-големите фигури в националната ни култура. И е похвална инициативата на водещите ни телевизии да показват негови филми – това е един от начините младото поколение да се запознае с големите достижения на първата ни филмова звезда.

Борислав Гърдев

„Защото аз все си мисля, че във всеки човек е скътано човешко щастие. Това щастие е дадено на .. човеку, от родители, от приятели, от учители, от любима, от деца, от народ. Дадено му е от хора, от човеци. и е предназначено за хора, предназначено е за човеци. Някога, преди много години, в моите бурни младини, аз имах чувството, че светът е създаден за мен, че светът се върти около мен и че светът съществува чрез мен. Петдесетте години, които изживях, многото погребения на които присъствах, ме накараха да се убедя, че светът не съществува за мене, че аз не съм пъпа на Вселената и че светът не се върти около мене. Но това ме научи и на едно друго нещо: че това просто, вълшебно нещо, което е живота, човек трябва колкото може по-честно, по-умно, по-запълнено.. да изживее.

И може би, може би този живот няма да е сбъдновението, за което е мечтаел на младини, няма да е крилата мисъл, полет, а ще бъде, може би, само една клетка, която приема сока от земята и го предава нагоре, може би животът няма да бъде шумолена, няма да бъде листа, няма да бъде плодове, а само тъкан, само клетка – но и това е живот, това е, може би, предназначението ни: това, което сме взели, да дадем, да върнем; това, което сме взели, от хората, да го върнем на хората... за да, както е казал поета: „За да останеш, за да си потребен, за да те има и след теб дори...“

„... Целият свят е сцена, и всички хора по света – актьори ...“

Апостол Карамитев

А.Карамитев и М.Дупаринова

Краков – новата бохемска столицата на Източна Европа

Градът на кралете, Вавелският змей, рицарите и още нещо...

Около бившата столица на Полша – Краков, се носят интересни и пленителни истории. Най-известната е, че по тези места преди много години живял голям и свиреп дракон на име Вавел. Много смели мъже се опитвали да го преборят, но никой не могъл. Накрая се появил великият Крак – силен и мъдър. Само той успял да унищожи чудовището. Така героят се превърнал в символ на града.

Бели лакирани карети с по два коня, реч на много езици, млади и усмихнати хора, извисяващият се величествено над река Висла замък Вавел са само една малка част от множеството атракции, с които старата полска столица Краков привлича многобройните си туристи. Сред тях бяхме и ние – българската общност от Острава. По традиция екскурзията се реализира, благодарение на ръководството на просветната организация, като идеята бе да се опознаят забележителностите на древната столица, чиято история е неразривно свързана с българската. Не само за това, че има общ славянски корен, но и името на полско-унгарския крал Владислав Варненчик оставя диря след себе си.

Убеден, че е дошло време да се прецупи мощта на Османската империя, Владислав III потегля на кръстоносен поход и достига до Варна, където загива в сражение с турците на 10 ноември 1444 година. Саркофагът му, положен във Вавелската катедрала, може да се види от посетителите. Превърнала се от място за покой в атракция за чужденците, днес в кралската гробница са погребани 17 полски крале, сред които и единствената полска кралица Ядвига. В катедралната църква е положен и трагично загиналият при самолетна катастрофа през 2010 година полски президент Лех Качински. Там почиват и поетите Словацки и Мицкевич. Минавайки покрай гроба на Ян III Со-

биески, ще разберем, че „Собиески“ не е просто съвременна марка водка, а напитка, която носи името на един от най-забележителните монарси – крал на Полша и велик княз на Литва от края на 17 век. Собиески остава в историята с победата над османските турци при Виена в 1683 година. Достолепен спомен за тази част от полската история са пленените турски знамена, изложени в залите на кралския замък Вавел. Средновековни оръжия, различни трофеи от военни победи, както и рицарски доспехи, оцелели по време на унищожителната за Полша Втора световна война, ни връщат към едно неотдавна славно минало. За да бъдат запазени, в началото на войната най-ценните

експонати са преместени в Канада и се връщат оттам едва през втората половина на 20 век.

Построен в началото на 16 век от италиански архитекти в предимно ренесансов стил с останки от готика, дворецът Вавел е известен и с пищната си колекция от огромни гоблени от школата на Рубенс. В представителните кралски зали са изложени идеално запазени холандски и немски картини от времето на Ренесанса, дамаски с библейски мотиви и барокови мебели. Сребърни и позлатени чаши и бокали изпълват витрините. Едно от уникалните и най-красиво украсени помещения е Тронната зала, в която на тавана са закрепени точно 30 гипсови глави. Преди те са били повече, но поради бурното историческо минало, през което е минал Вавел, днес са останали само толкова. За наблюдателния поглед не могат да останат скрити и най-тънките детайли на изящно изработените и майсторски декорирани луксозни мебели, както и украсените високи стени.

Докато Вавел е емблема на града и олицетворява старата столица, то днес животът в Краков кипи на стария градски пазарен площад. В далечния 13 век княз Болеслав Срамежливи поема ангажимент да направи редичка от покрити дюкяни в средата на площада, които днес образуват безистена „Сукеннице“ – „Магазините“. Построен през 14 век, огромният за времето си пазар днес може да се определи като първия „МОЛ“ в Полша с няколкостотингодишна история. Тогава в него са се намирали предимно магазини за платове и дрехи. Тъй като ренесансовата архитектура на сградата е променяна няколко пъти през вековете, съвременният изглед няма нищо общо с първо-

началния ѝ вид. От външната страна има кафенета, където нередко може да се чуе и българска реч, наред с немска, френска, италианска, и няма как да не се забележи, че и на полски, и на български „сок“ и „аптека“ звучат еднакво.

На първия етаж на безистена е разположен известният Музей на полското художествено изкуство и дърворезба от 19 век. Залите са няколко, където могат да се видят произведения на изкуството от периодите на Просвещението, Романтизма, Реализма, Импресионизма и началото на Символизма. В близост до „Сукеннице“ е готическата Малка Базилика – Мариаквата църква, която е една от най-важните забележителности на Полша. Легендата разказва, че когато започнало строителството на храма, били наети двама братя зидари, които се надпреварвали кой ще построи по-висока кула. От завист единият брат убил другия, а после и себе си. Затова над портата на „Сукеннице“ откъм църквата виси железен нож, а двете кули на Мариаквата църква са толкова различни.

Всеки, чувал легендата за тръбача от Мариаквата църква знае, че Краков се слави като градът с най-точното време. Тръбачът се появил още през средните векове, но точно 12 часа отброява от 13 февруари 1838 година. Той се появява последователно през прозорчетата, гледащи към четирите географски посоки. От четвъртото прозорче мелодията прекъсва внезапно. Легендата: Някога градската стража оповестявала опасностите с тръба. Веднъж, при нападение на татарите, тръбачът успял да предупреди навреме и да затворят градските порти, но когато се появил през последното прозорче, стрела го улучила в гър-

лото. Така неговият зов останал прекъснат.

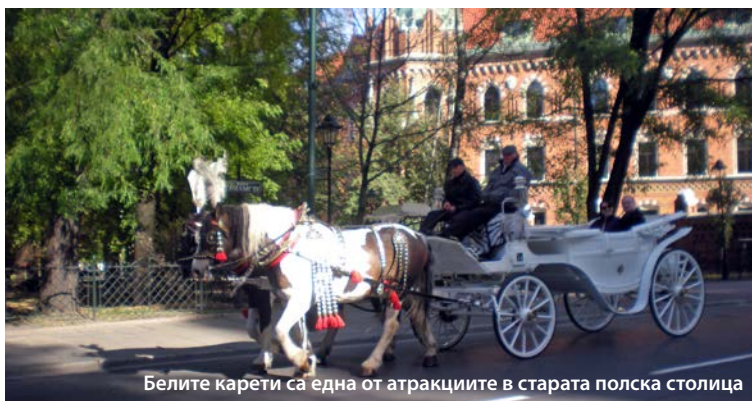
Няма турист в Краков, който да не забележи множеството екологични електрокари, които возят чужденците до фабриката на Шиндлер от „оня списък“. Атракцията, добила популярност покрай биографичния филм на Стивън Спилбърг „Списъкът на Шиндлер“, е нов нюанс в туристическата карта на града. В 1943-та судетският германец Оскар Шиндлер наемал на работа в някогашната фабрика за емайлирани съдове евреи от близкия лагер. С настъпването на Източния фронт, при евакуацията на фабриката му, германците започнали да ликвидират лагерите и концлагерите. За да спаси част от хората заедно със счетоводителя си, съставил списък с 1000 имена на евреи, които откупил от немците и евакуирал в чешките Судети.

Събрал историческата значимост и съвременната енергия на младите поляци, Краков е различен. Той е горд и непреодолимо римокатолически град. Дори местното летище носи името на Папа Йоан Павел Втори, служил като архиепископ на града преди да стане папа. Пред паметника му, построен в непосредствена близост до Вавелската катедрала, и ние не пропуснахме да запечатаме посещението си за спомен, и ако ще и за гордост от това, че сме се докоснали до част от историческите корени на Полша. Всеки, дошъл да разгледа забележителностите на града, няма как да не почувства полъха на далечното минало. Всяка стъпка земя, всяка сграда крият в себе си много тайни и легенди, които и до днес остават забулени в мистерия.

Минка Генчева

Българския клуб от Острава – в Краков

Белите карети са една от атракциите в старата полска столица

Боженци

архитектурният шедьовър на Стара Планина

Боженци е малко, китно селце, сгущено в северните склонове на Централна Стара планина. Със своята неповторима атмосфера този живописен архитектурен резерват, съхранил много къщи – паметници на българския възрожденски дух, ни разказва своята 600-годишна история.

ЛЕГЕНДА ЗА ОСНОВАВАНЕТО НА БОЖЕНЦИ

В момента, в който любознателният турист тръгне из Боженци, той веднага се потапя сред легендите за възникването му, предавани от уста на уста през вековете. Една от тях ни отвежда в далечната 1393 г., когато османските турци завладяват столицата на Второто българско царство Търново. Овдовялата търновска болярка Божана заедно с деветте си сина тръгнала да търси убежище в планината. Така тя стигнала до красива местност в северните склонове на Балкана и там основала селището, което и до днес носи нейното име. Тази красива легенда се възприема от местните жители като начало на летоброенето на това селище. Българският етнограф Любомир Милетич доказва, че населението тук наистина е от Търновско заради женската украса за глава сокай, която наподобява царска корона, а други учени посочват вродената интелигентност и предприемчивост на населението. Обичай било всяко момиче, преди да се заможи, да ходи

на румъня – по жътва в Старозагорско и Новозагорско. Това бил един своеобразен тест за трудолюбие. Местните жители постепенно построили живописни и комфортни български къщи с високи каменни огради. Населението било дървенджийско, което му давало право да носи оръжие, а оттам дошло и високото му самочувствие. Затова тук джамии не се строяли, турчин не се заселвал, не замръквал, даже, преминавайки, трябвало да наведе цевта на пушката надолу. Тъй като земята не е била особено плодородна, но в същото време имало изобилие на дървен материал и вода, тук се развили животновъдството, занаятите и търговията. Селото се разрастнало и през Възраждането се превърнало във важен кръстопът за търговия. За това благоприятствало обстоятелството, че Боженци се намирало близо до големия римски път Никополис Ад Иструм – Августа Траяна – Константинопол, което позволило на божанкалии векове наред да пътуват надлъж и нашир – от Русия до Германия, Ита-

лия, Анадола. Те търгували с кожи, вълна и пчелен мед. Най-разпространените занаяти били ковачество, кожухарство и абаджийство. Сред местните занаятчии се откроявал един от синовете на Божана – Рачо Ковача. Един ден той решил да напусне селото и основал днешния град Габрово.

ИСТОРИЯ НА СЕЛИЩЕТО

Първите писмени сведения за селото са открити в турски данъчни регистри от 18 в., в които се споменава за колибарското селище Боженци с 24 къщи. През 1877 г. техният брой бил вече 103. След Освобождението местните занаятчийски и селскостопански стоки постепенно замират и отстъпват на фабричната промишленост в района на Габрово. В началото на 60-те години отделните къщи започват да се реставрират. През 1964 г. селището е обявено за архитектурно-исторически резерват. Това означавало, че собствениците на къщите са били длъжни да ги възстановят, като запазят автентичния им възрожденски стил. В момента

Снимки: Красимира Мархалева

броят на къщите е 100, от които 20 са частни хотели. При преброяването от 2005 г. се оказва, че в селото има само 14 постоянни жители. Днес в архитектурния резерват често се организират автентични възстановки на народните обичаи

лазаруване, коледуване и Гергьовден. Всяка година на 22 септември в селището се провежда събор в чест на обявяването на Независимостта на България. Разходката из Боженци минава през стръмни, тесни и калдъръмени улици,

които създават усещането сред туристите, че са попаднали в XIX век. В малките кафенета се предлагат местните специалитети – кафе, приготвено на горещ пясък, и бяло сладко. В началото на селото се намира класното училище от 1872 г. На първия етаж са се намирали салонът и библиотеката, а на втория – класните стаи. Друга забележителност на архитектурния резерват е трикорабната базилика „Св. Пророк Илия“, която се намира над самото селище. Погледната отдалеч, тя сякаш закриля живота на местното население. За нея се разказва интересна легенда. Боженецът Иван Топала известен учител, лечител, търговец, научил, че жената на местния бей си навехнала глезена. Бейт давал мило и драго на лечителя, който успее да ѝ помогне, но имал единствено условие – да не докосва жена му с ръка. Затова Иван използвал друга тактика. Нахранил коня си, но не му дал да пие вода. Наредил хората на бея да нагласят жена му върху коня и да ѝ вържат здраво краката под корема на коня. Завел при чешмата коня си, а той започнал да пие и да се подува, коремът му се издувал, а с него кракът на кадъната изпукал и се оправил. Бейт удържал думата си и попитал Иван Топала каква награда иска. Боженецът поискал разрешение в селото да се построи църква.

Храмът е построен през 1839–1840 г. Средствата били събрани от божанкалии, както и хора от околните села. В изграждането ѝ участвали строители на Тревненската художествена школа. Камбанарията била построена през 1895 г. и била висока 17 м, а камбаната била отлята в Харков, подарък от родолюбиви божанкалии, които имали дюкяни в Русия. Иконостасът бил изработен от тревненски резбари.

В Боженци се намират почивните бази на художниците, архитектите, музикантите, тук са живели и творили писателите Орлин Василев, Андрей Германов, Слав Хр. Караславов, композиторът Красимир Кюркчийски. Селището е родно място и на историка Петър Мутафчиев.

Д-р Красимира Мархалева
по материали от печата

До България и... напред!

Кратък разказ за деветата среща на българските медии от вашия пражки кореспондент

ВМЕСТО ПРЕДИСЛОВИЕ

Ахой, дами и господа! За подобни срещи се е писало безкрайно много и какво ли не. Опитах се да пресъздам впечатленията си от нея донякъде не съвсем традиционно, но както се казва – така ми дойде отвътре...

Неделя, 13 октомври. Пристигане на участниците и настаняване в Radisson Blue Grand Hotel, пл. Народно събрание 4.

Кацнах на летището в София. Проверих си в куфара дали всичко с лаптопа ми е наред. Така изглеждаше.

Беше с табелка:

„Тежък багаж“.

И наистина беше.

Едва го влачех.

Закарах ги с по-лека му събрат до автобусната спирка.

Дойде рейса и аз се метнах в него.

Стигнах до Банишора, оставих големия куфар и поех обратно към центъра. Накрая влязох в „Радисън“.

Пред рецепцията някакви руснаци бърбеха с администраторката. Бая спокойно.

Но накрая дойде моят ред.

–Аз трябва да имам резервация – рекох й.

–Как се казвате? – усмихна се и на мен тя.

Съобщих й.

–Може ли личната карта?

–Ъхъ – подадох й я аз.

Така се настаних.

Беше към 10 и нещо вечерта.

Стаята ми беше с изглед към задния двор. Голяма, луксозна. Двойно легло, двойна баня. Душ-кабина и вана. Голям телевизор. Пуснах лаптопа, свързах се по скайп с жена ми, побърбихме и легнах.

Понеделник, 14 октомври. Официално откриване на Деветата световна среща на българските медии в Националния археологически музей. Отпътуване за Пловдив. Настаняване в „Тримонциум Принсес хотел“.

Първи панел: *Защо се нуждае България*

Девета световна среща на българските медии

от национални каузи. Втори панел: *Българи извън България. Спектакъл на фолклорен ансамбъл „Тракия“.* Коктейл на кмета на Пловдив Иван Тотев.

На другата сутрин се събудих от gsm-а си в 6. Станах, облякох се, излязох, отидох на рецепцията и попитах къде е закуската.

–На втория етаж – обясни администраторката. Качих се там, влязох в няколко празни зали, върнах се там откъдето бях тръгнал, попитах още няколко души къде е закуската и я намерих. В дъното на един коридор.

–Гуд монинг – поздравиха ме там две момичета в униформи. – Your room number?

–Добро утро – разочаровах ги с българския си аз. Казах номера на стаята. Закусих с плодове и кисело мляко, кафе и един кроасан. После се качих в стаята си, обръснах се, приготвих багажа и слязох пред хотела.

Там вече се събираха хора. Там беше и автобусът. Видях разни познати журналисти и един поет, който работеше в издателство „Сиела“.

–Всъщност аз вече не работя там – обясни ми той.

–И ти ли участваш в срещата?

–Да. Като гост. Ще опитам да кажа нещо за българската литература.

Всички се качиха и потеглихме. Слязохме пред археологическия музей. Там имаше 20–30 души посрещачи, част от

тях журналисти, други участници, гости. Видях още познати, поздравих ги. –Заповядайте – приближи ни Максим Минчев. – Влизайте.

Шефът на БТА.

Те организираха срещата.

Взех си хляб и сол и седнах на предпоследния ред. Влязоха официалните гости, посрещачите – Йорданка Фандъкова, депутати, министърът на културата. Като го представиха, две журналистки зад мен скочиха, извикаха „Оставка“ и изсвириха със свирките си.

Обаче никой друг не ги подкрепи.

Аз се обърнах към тях.

–Поздравявам ви за смелостта – рекох.

–А защо тогава не викахте? – попита едната.

Малко рязко.

–Не ме бива в тия работи – признах си.

– Малко съм срамежлив.

Така си беше. На нея и това много не й хареса.

Имаше хубави, сърдечни слова, музикални изпълнения. После тържеството свърши.

Всички станахме и тръгнахме вън.

–Елате сега да си направим една снимка за спомен – рече ни Максим Минчев.

–Я аз да съм до г-жа Фандъкова – рекох аз.

Госпожа кметицата ме погледна.

Усмихнах й се. И тя ми се усмихна. Но нищо не каза. Клекнах пред нея.

Щракнаха ни и се пръснахме.

– Качвайте се, тръгваме за Пловдив – казаха.
 Качихме се и потеглихме. Минахме по магистрала „Тракия“, стигнахме Пловдив и автобусът ни спря пред „Тримонциум“. Беше 12 и 30. Наредих се на опашка пред рецепцията. Доиде ми редът, отидох пред асансьора с още няколко журналистки
 – Аз съм тук – рече едната. – И слезе на втория етаж.
 – Отнякъде я познавам – рече другата.
 – Това е... – назовах името ѝ аз. – Известната журналистка.
 – Всички тук сме журналистки – рече тя.
 – Аз съм от списание „Българи“ – представих се.
 – А, така ли? – усмихна се тя.
 Оказахме се на един етаж.
 Стаята ми гледаше към площада, разкопките и амфитеатъра. Оставих си багажа и се качих на последния етаж. Там щяхме да обядваме. Беше в една светла зала, Г-образно бяха разположили масите с ястията. Имаше доста ястия, салати и всякакви предястия, колбаси, сладкиши.
 Аз пак наблегнах на салатите. Седнах до една от журналистките, които бяха освиркали министъра.
 – Аз нарочно избрах голяма маса, а никой не дойде при нас – учуди се накрая на обяда тя.
 – Странно защо – съгласих се аз.
 Обадих се на трима души. На майка ми и сестра ми, и на Величко. И тримата живееха в Пловдив.
 – Аз съм в центъра – рече сестра ми. – Хайде да се видим.
 – О, Чефо – рече Величко. – Как си довечера?
 – Маме, няма ли да дойдеш? – попита майка ми.
 И на тримата обясних, че съм много зает със Срещата, но ще опитам да уредя нещо.
 – Искаш ли да отидем на концерта и на коктейла с кмета? – рекох му, докато пиехме бира на Главната.
 В едно заведение срещу паметника на Стефан Стамболов.
 – Може – съгласи се той. Помогна ми да намерим къде е – беше в еди кой си дом на културата – концертът още не беше свършил.
 Беше страхотен концерт. Страхотни танцьори и музиканти – свиреха и танцуваха.
 След концерта излязохме във фойето, където беше коктейлът. Там

видях един бивш депутат, на когото припомних откъде се познаваме, а той ми каза, че си спомня. После се появи друг познат журналист. На него нямаше нужда да му напомням каквото и да е.
 Запознах Величко с тях, а той започна да разказва мръсни вицове. Ако някой умее да разказва вицове, това е Величко. Неслучайно го бях включил в два свои романа: „Джубокс“ и „Никъде нищо“. Няма как да не го включа и в този репортаж.
 След коктейла с Величко си тръгнахме към Кършака, където живееше майка ми. Оказа се, че и той живеел наблизо. Разбрахме се да се чуем следващия ден и аз отидох при майка си.
 Останах там до полунощ и тръгнах по пустите улици към моста над Марица и „Тримонциум“.
 Чувствах се уморен. Но се наслаждавах на всеки миг. Бях в България. В Пловдив. Нощта беше тиха, топла. Октомврийска. Марица течеше в мрака. Пловдив беше страхотен град. Бяха ремонтирали настилка на Главната и по нея и около разкопките на Джумаята светеха лампички. От самата настилка. Разкопките също бяха осветени и след реставрацията изглеждаха чудесно.
 Зачудих се дали няма начин да ги разкопаят.
 Накрая влязох в стаята си. Бях адски уморен. Обаче щом извадих това, което носех в джоба си, умората ми направи мина. Оказа се, че бях взел телефона на майка ми заедно с моите. Реших рано сутринта да отида да ѝ го върна. С тая мисъл се повъртях в леглото. Погледах няколко турски канала, които хващаше телевизорът.
 Накрая заспах.

Вторник, 15 октомври. Трети панел: Социалните мрежи – новото гражданско общество. Четвърти панел: Каузите на бизнеса. Здравеопазването като национален приоритет. Пети панел. Шести панел. Откриване на изложба „Незаличимо“.

Сутринта станах още в 6. Закусих и излязох навън. Отидох на спирката пред „Тримонциум“ и зачаках автобус № 29. Отидох при майка ми, с която доста се посмяхме на постъпката ми. Досега не бях проявявал подобни наклонности.

После бързо се върнах обратно в хотела, включих се в Срещата и всичко беше ОК. Към обяд обаче пак ми се обади сестра ми – и пак поиска да се видим „за малко“. Поразходихме се по Главната. Пловдив беше наистина чудесен. Хубав, старинен град. Има там прекрасни къщи, руини и прочие. После пак се върнах на Срещата, участвах в разговорите и отидох на обяд. Този път обядвах на една маса с една журналистка от Израел. Говорихме си главно за това доколко България и Израел се грижат за гражданите си. После пак потънах в срещи и разговори. Програмата тоя ден беше доста напрегната.
 – Довечера в шест съм на среща с М. Ф. – рече поетът, който вече не работеше в издателство „Сиела“ – В „Петното“.
 – Ъ? Какво? – зяпнах аз.
 – Така се казва едно заведение – обясни той.
 – Може ли да дойда с един приятел? – попитах аз.
 Имах предвид Величко.
 – Да, разбира се.
 Да, обаче в пет ми се обади пак майка ми.
 – Може ли да те видя за малко?
 – Да – съгласих се. И отидох да се видим.
 Срещата с М. беше много интересна, особено ако си пада човек по срещи с писателки.
 Прекарах там с Величко до към 10 ч. и се прибрах в хотелската си стая, побъбрих си с жена ми по скайпа, погледах пак турските канали и заспах.

Сряда 16 октомври. Отпътуване за Велико Търново. Настаняване в хотел „Янтра“. Отиване в музей „Възраждане и Учредително събрание“ площад „Съединение“. Приветствие от Даниел Петров, кмет на община Велико Търново. Седми панел: Медии и толерантност към и в българските общности по света. Осми панел. Откриване на изложба „Река на толерантността“. „Звук и светлина“.

На другия ден закусих, приготвих се и слязох пред хотела с багажа си. Събраха се и другите и тръгнахме за В. Търново. Щом стигнахме Шипка, някои от колегите изпищяха, че са си забравили личните карти в „Тримонциум“.

Велико Търново

Пловдив

–Всичко ще се оправи – обеща нашата водачка.

И пак потеглихме към връх „Свети Никола“.

Там спряхме за кратка почивка. Разгледах тоя величествен връх, после помолих една колежка да ми направи няколко снимки и потеглихме.

Към Велико Търново.

Малко преди да наближим, ни разпределиха по хотели.

Аз бях в „Киев“.

Другите – в „Янтра“.

–Аз не го искам тоя „Киев“ – рекох.

–Ти какво имаш против град Киев? – обади се една колежка.

Била от Украйна.

–Нищо – рекох аз.

Всъщност, оказа се, че все пак „Янтра“ е доста по-добре. „Киев“ беше нещо като хостел.

Но – няма проблеми.

Оставих си багажа и се разходих из Търново.

На „панела“ в Конака видях Антон Дончев.

Писателят.

–Здравей – рекох му. – Позна ли ме?

–Как да не те позная? – учуди се той. –

Аз може да съм стар, ама чак пък да те забравя!

–Ха-ха – рекох.

–Ти къде си? Не беше ли в чужбина?

–Нали затова съм тук – рекох. – Представител от чужбина.

Той се засмя.

Направихме си снимки с него, после почна Панелът.

След това имаше още един панел и отидохме на коктейл-изложба на някакъв художник.

Там дойде и министърът на културата. Зачудих се дали пак ще го освиркат.

Останах разочарован.

Гледахме оня спектакъл – „Звук и светлина“, вечеряхме в „Янтра“ с кмета на Търново. След това с още няколко колеги и колежки отидохме на някакво заведение с жива музика. Към 11 ч. аз си тръгнах, а те останаха. Прибрах се и опитах да се свържа по скайп с Прага, но не успях.

Накрая отидох във фойето на „Янтра“. Там хванах интернет, но пък се чуваше лошо...

Четвъртък, 17 октомври. Девети панел. Образованието като национален приоритет. Десети панел. Закриване на Деветата световна среща на българските медии. Обяд. Посещение на мултимедиен център „Царевград Търнов“.

Другият ден беше последен.

След закуската в „Янтра“, при мен дойде едно момиче. Попита дали аз съм еди кой си, авторът на „Не бъдете сомнамбула“?

Признах си.

Тя каза, че е журналистка.

Дали можело да вземе от мен интервю за вестник „Борба“?

Отидохме в съседната стаичка, където беше тихо и от прозореца се откриваше панорамна гледка към Царевец.

Докато момичето ми задаваше въпроси, аз не откъсвах очи от нея.

Гледката имам предвид.

Свършихме с интервюто и се върнахме в заличката, където шефът на БТА тъкмо обявяваше, че световната среща на българските медии е приключила.

Следващата щяла да бъде в Брюксел. Но преди това ще можем да разгледаме музея с восьчните фигури на Търново безплатно.

Аз отидох на Царевец, но заваля дъжд и си купих чадър.

Бях единственият разглеждач на хълмовете. Валеше много силен дъжд. Вървах по калдъръма, а дъждът шуртеше над мен и чадърът едва успяваше да ме пази от капките. Някои от камъните бяха хлъзгави и като стъпвах, се подхлъзвах. Тръгнах по уличката край тая стена, която отива към Балдуиновата кула. Два пъти се качвах на крепостната стена и надничах надолу.

Долу беше диво, страшно и течеше Янтра.

Стигнах Балдуиновата кула и се качих на нея.

Стъпалата бяха стръмни и също хлъзгави, заради дъжда. От кулата имаше великолепна гледка към Търново, къщите и реката, а и околните хълмове. От Балдуиновата кула отидох в другия край на Царевец. Като наближих другата кула, ми се стори, че има някакви хора. Дъждът и вятърът създаваха някакъв шум, подобен на звук от човешки гласове.

Но нямаше никой.

Аз бях сам на целия Царевец.

Опитах се да си представя как е изглеждало всичко това преди 6–7 века. Улиците, по които са тичали деца, къщите, в които е горял огън и са се готвели вкусни манджи, градския живот на търновчани, царския дворец, Шишмановци, патриарх Евтимий. Всичко това някога е съществувало, тук, на това място, а сега нямаше нищо, само руини, а сред тях в дъжда бях аз, подхлъзвах се и си представях как всичко това е било разрушено, хората отдавна мъртви, до един убити, прогонени...

Отидох в „Янтра“, там ми казаха, че „са решили“ да се съберем в „Трапезица“

Антон Дончев и Стефан Кисъов

или някакво заведение с подобно име. Уплътних времето до вечерята с още една разходка.

И сега – дъжд, плъзгащи се камъни и иначе прекрасни възрожденски къщи, срещали погледа на Стамболов, Каравелов, Батенберг и Славейков; ето един град, в който на всеки ъгъл българите могат да се гордеят с държавата и историята си.

Петък, 18 октомври. Отпътуване за София.

На следващия ден отпътувахме с автобуса за София.

–Всички ли си взехте паспортите? – попитах аз.

Те се позасмяха.

Аз обиколих целия автобус с един телефон, на който си записваха адресите на тия, които нямаха визитни картички.

Аз им обещах, че ще им пиша.

/Но все още не съм го направил./

Повечето ме питаха за списание „Българи“.

Аз имах само един последен брой – другите отдавна ги бях подарил – и го раздавах като някакъв ценен уникат, който всички прочитаха, а след това връщаха.

Бях решил да го дам на една китайка. Тя пътуваше с нас. Беше от радио „Пекин“. Българската секция. През цялото време ни съпътстваше и почти не говореше. Въпреки, че всъщност говореше български.

Но беше някак мълчалива.

Иначе се усмихваше.

Мислех си, че няма да е зле точно тя да вземе моето списание.

Като скромна награда за съдържаното си, скромно поведение.

И списанието да отиде в Китай.

Далечен, голям Китай.

Така и направих.

Дадох ѝ го.

Понякога се чудя какво се е случило по-късно с него.

Дали е отишло

наистина в Китай?

Може би сега то

лежи на някое

бюро в Пекин,

а лъскавите му

корици отразяват

красотите на „Тя-

нанмън“? Настина,

то може би е вече с позахабени страници, след като е било разлиствано от хиляди китайски ръце, а по тях вече тук-там дори може би личат малки петънца от зрънцата ориз, който най-малките ми читатели, милите китайски дечица, бяха неволно разпилявали върху страниците му.

Е, кой знае.

Защо пък не?

Тоя ден списание „Българи“ имаше голям успех.

Прибрахме се в София и журналистката, на която бях предложил да отнесе мои книжки в Босилеград, рече, че трябва да се разбере с колегата си за това, къде да се видим. Аз се разбрах и тръгнах към къщи с метрото. Но на „Сердика“ разбрах, че съм си забравил раницата на една скамейка на спирката на университета.

Веднага се върнах там с друг влак.

Тя беше на същото място, никой не я беше откраднал!

В нея беше не само лаптопът, но и фотоапаратът ми; най-скъпите вещи, които притежавах, не само заради парите, а заради всички файлове и снимки.

Прибрах се, взех книжки, занесох ги на колегите и те отпътувах за Босилеград.

Аз се разходих из София. Отидох в бар „Мая“ до Докторската градина, където се видях с един приятел и му разказах за „срещата“.

–От това става страхотен филм – рече той.

И се омете.

Пак тръгнах из София. Минах по „Пиротска“. Това сякаш не беше предишната „Пиротска“. Беше пълна с бежанци – араби, негри, те седяха по скамейки, разхождаха се по двойки напред-назад, влизаха и излизаха от магазините.

Около джамията беше пълно с тях, а и много други чернокожи африканци.

Лицата им бяха доста страховити.

Войната и смъртта бяха сякаш изписани по тях.

Продължих по Ларгото. Там имаше протест.

Дум – дум – дум.

Ш – ш – ш.

Свирки и барабани.

Плакати: „Долу олигархията“.

Не бяха много, не повече от 50–100 души.

Продължих по „Шипка“.

Минах любимото си кафене, в което сега имаше непознати хора, а и нова барманка. За миг се почувствах като чужденец. Бях българин, бях живял 45 години в тази страна, а сега, в този ден, всичко което виждах, беше различно, променено.

Продължих по „Шипка“.

Пред онова лъскаво заведение имаше двама души, които стояха прави – единият на ъгъла със „Сан Стефано“, другият – на самия вход. Аз вървях бавно, а те ме гледаха не съвсем дружелюбно.

Очевидно бяха някакви бодигардове.

Минах край тях бавно, като се чудех кого охраняват. Стигнах „Дома на българо-руската дружба“ и се върнах.

Двамата пак ме загледаха с подозрение.

Тогава видях кого пазят. Оня баровец, дето му викаха Черепата или нещо подобно. И той ме погледна... ъ-ъ... особено.

Разсмях се.

Просто не можах да се съдържа.

Борците против олигархията протестираха пред празната сграда на Министерския съвет, а тук един от най-големите богаташи в България си пиеше питието безгрижно, по дънки!

Продължих по „Шипка“, минах край Университета, „Радисън“ и „Шишман“.

София ми се стори пуста, западнала.

Улиците празни, сградите – занемарени.

Навсякъде мръсотия, прах...

Стигнах „Свети Седмочисленици“.

Спрях на гроба на Каравелов и Екатерина.

Беше потънал в мрак, тревясъл.

На другия ден отидох на летището.

Отлетях.

Стефан Кисъов

Рангел Вълчанов

(12. 10. 1928 – 30. 9. 2013)

На 30 септември ни напусна завинаги Рангел Вълчанов – един най-известните и най-обичани български кинорежисьори. През 1995 година е обявен от кинематографичната общност за режисьор номер 1 на България за XX век

Рангел Вълчанов

Той е роден на 12 октомври 1928 г. в село Кривина, Софийско. Завършва театрална режисура във ВИТИЗ „Кръстьо Сарафов“ през 1953 г. в класа на проф. Боян Дановски. Първоначално работи акто артист и помощник режисьор. През 1958 г. дебютира като режисьор с „На малкия остров“ по сценарий на Валери Петров. С постановление на ЦК на БКП от 1958 г. филмът е свален от екран. Тази лента е първият наш филм, получил престижни международни отличия на кинофестивалите в Прага и Мелбърн. Следващите филми на Рангел Вълчанов са също по сценарии на Валери Петров – „Първи урок“ (1960) и „Слънцето и сянката“ (1962). „Слънцето и сянката“ получава отличия в Сан Франциско, Лос Аламос, Карлови Вари, Москва, Мелбърн и Кан. Следват успешните му филми – „Инспекторът и нощта“ (1963), „Вълчицата“ (1965), „Бягство в Ропотамо“ (1973), „Следователят и гората“ (1975). В началото на 70-те години режисьорът е поканен да направи два филма в Пражката студия „Барандов“ – „Лице под маска“ и „Шанс“ (1970–1972). Рангел Вълчанов е сценарист и режисьор на филма „Лачените обувки на незнайния воин“ (1978) – считан от мнозина за неговия най-голям шедевър.

Верен на остросоциалните теми, Рангел Вълчанов отразява нравствените проблеми на интелигенцията през годините на социализма. Филмите „За къде пътувате“ (1986), „А сега накъде“ (1988) и продължението му след 20 години „А днес накъде“ (2007), „Последни желаниа“ (1983), „Немирната птица любов“ (1990), „Фатална нежност“ (1993); „Изстрели в Храма на Удоволствията“ – (2003, документален) допълват творческата биография на големия български режисьор. Той е член на Европейската филмова академия, носител е на многобройни български и международни награди. Рангел Вълчанов е носител на орден „Стара планина“ първа степен и орден „Св. св. Кирил и Методий“. През 2012 г. е избран за академик от Съвета на академичите на Българската академия на науките. Носител е и на най-високото отличие на Министерството на културата – наградата „Златен век“. Автор е на три книги: „Всички ще умрем, а сега наздраве“ (2010), „Ура! Най-после и онемях!“ (2012), „Хем съм сам, хем няма никой“ (2013). Рангел Вълчанов умира на 30 септември 2013 г. в София

Аз приличам на българския народ – без глас. Измъчен народ. Говори нещо на някого си, а всъщност това е един монолог. Народът само си намига, псува и никой не го чува. Медиите също. Преструват се, че чуват хората. Това е абсолютна измама. Телевизиите са станали аморални. Сякаш истината е между краката на жената и мъжа. Само там я търсят. И слагат едни червени точки. Много обидно е да живееш така. Тъжно, тъжно! Не могат моите герои да не се замислят заради бъдещето на своите деца, заради духовното величие и приближаване към необяснимите неща. Ние живеем под едно небе. Това всъщност е голямата черква, в която властват природните стихии под формата на гръмотевици; молитвата, която пеят всички в края на филма – „Отче наш“. Но това е най-трудното нещо за изиграване, най-трудният текст за произнасяне. Това не означава, че се намесвам в интимния свят на хората. Но това е част от играта на човека. Ние дори играем красиво в тази религиозна мъгла, или нирвана, ние живеем. Не можем да се гордеем или да се преструваме, че сме цивилизовани. Цивилизоват се, но както се казва страхът, краят на човешкия живот винаги избива в уплаха. Неслучайно хора с побелели коси ходят да запалят свещ в църквата. Това идва от дълбока атавистична уплаха у хората. Това не е скептицизъм, напротив, така ти разбираш колко е дълбок този необясним свят. На по-младите зрители, които казват, че не разбират филма, ще им издърпам ушите и ще им кажа: „Говедца малки, ще слушате за какво става дума!“ И няма да се откажа.

(М. З.)

Рангел Вълчанов

Христо Недялков

(1. 9. 1932 – 29. 10. 2013)

Основателят на Детския радиохор на Българското национално радио и негов главен диригент акад. Христо Недялков почина на 29 октомври 2013 г. след кратко боледуване.

Христо Недялков с Детския радиохор

Христо Недялков е роден на 1 септември 1932 г. в Дряново. Той е родственик на бележития български възрожденец Уста Кольо Фичето. Музикалният талант наследява от дядо си Христо, който е протопсалт и цял живот пее в църквата в село Михалци в Търновско. Още като ученик в дряновската гимназия Христо основава хор, който дирижира на концерти и фестивали. През 1956 г. Христо Недялков завършва „Хорово дирижиране“ при проф. Георги Димитров и „Композиция“ при професор Парашкев Хаджиев в Българската държавна консерватория. Между 1956 и 1960 г. работи като музикален оформител в Детския отдел на БНР, както и като диригент на Хора на медицинските работници (1955–60) и на Хора на софийските девойки (1966–70).

„Завърших Музикалната академия със специалности хорово дирижиране и пеене. Ще спомена преподавателката си Елена Ангелова-Урукин – най-добрата педагожка в областта на вокалното изкуство в средата на миналия век. Георги Димитров ми предаде тънкостите, които трябва да владее един хоров диригент, за да увеличи певците и те да претворят това, което им внушава. От композитора Парашкев Хаджиев пък научих да бъда прецизен в композициите си. Именно на него дължа това, че като автор на около 400

песни, обръщам голямо внимание на мелодията. Когато творя, най-много ме вдъхновява поезията. Създавам музика само по стихове, които успяват да ме развълнуват и завладяват“, споделя Маестрото.

През 1960 г. Недялков основава Детския радиохор, на когото е диригент и ръководител до края на живота си. Според него най-важните качества за един хорист са верен слух, усет за интонация, ясна дикция и хубав глас. Под ръководството на Христо Недялков хорът има турнета в около 30 страни в Европа, Азия и Америка. От 1967 г. Детският радиохор изнася под негово диригентство над 500 концерта в Япония. И ако по цяла Япония се пеят български песни, това дължим на Маестрото. В Страната на изгряващото слънце са издадени 6 сборника с 69 български песни. Наши песни са включени и в японските учебници по музика.

Маестрото е считан за световен авторитет в областта на детското хорово изкуство. Канен е многократно като гост професор и диригент в редица държави. През 1989 г. е избран за професор по хорово дирижиране в Софийския университет. Христо Недялков е автор на над 400 хорови и солови песни.

Песните му са включени в български, немски и японски учебници по музика;

записани от „Балкантон“ и звукозаписни компании в Германия, Япония, Русия и Финландия. Едни от най-известните негови песни са „Над смълчаните полета“, „Майски балони“, „Зимна песничка“, „Априлски дъждец“, „Шила девойка знаме“ и „Детска асамблея“. Пише и композиции за детски женски хорове, както и музика за детски телевизионни и радиопостановки. Носител е на наградата на БНР „Сирак Скитник“, Златна и Кристална лира от Съюза на българските композитори, орден „Стара планина“ I степен. През 1996 г. получава и титлата Доктор хонорис кауза на Токийския университет, Япония за изключителния му принос в областта на детското хорово изкуство. Унгарското правителство го награждава с медала на името на Золтан Колдай. От 2002 г. Федерацията на европейските хорове го удостоява и с титлата „Културен посланик на Европа“, а от 2004 г. е академик на БАН. Носител е на високи национални и международни награди и е първият българин – лауреат на висшия японски орден за чужденци Орден на святоото съкровище „Златни лъчи“ с розетка. През 2002 получава най-високото отличие на БАН – почетен знак „Марин Дринов“.

(М.З.)

„Едно време 80% от децата пееха чисто, а 20 нямаша слух. Днес 80% пеят фалшиво, а 20 – чисто. Изведнъж природата им е взела слуха ли? Не. Те не са научени. Няма пеене в училищата. Освен това предишните бяха по-романтични, по-силно ги пленяваше музиката, повечето вярваха в себе си. Сегашните деца са много талантливи, но сякаш сами не се оценяват. Защото са шокирани от попфолка и музикалните риалитита, които ги заливат отвсякъде.“

Христо Недялков

20-години сдружение „Бохемия клуб“ в България

Юбилеят на сдружение „Бохемия клуб“ бе официално отбелязан на 22 октомври 2013 г. с откриване на изложба с архивни материали и книжни издания в галерията „Алма Матер“, а на следващия ден – 23 октомври, сряда – и с научна конференция в сградата на Чехословашкия клуб.

Академичното сдружение „Бохемия клуб“ е основано на 30 септември 1993г. от група български бохемисти и чехофили. Като основна цел на сдружението, което е първо по рода си, е да развива и утвърждава българското познание за Чехия и чехите. Негови учредители са Янко Бъчваров, Емил Басат, Андрей Богоявленски, Весела Чичовска, Никола Георгиев, Панайот Карагъзов, Людмила Кроужилова, Виолета Мицева, Маргарита Младенова, Иван Павлов, Владимир Пенчев, Румен Спасов, Димитър Стефанов, Величко Тодоров, Йорданка Трифонова, Атанас Звездинов. В годините на своето съществуване клубът е издал над сто художествени и научни книги; между изданията му е списанието Homo Bohemicus, което първоначално излиза като бюлетин с литературно приложение „Малка чешка библиотека“. Още от самото начало изданията на академичното сдружение на българските бохемисти са обособени

в три линии – периодични, научни и художествени. Празненствата по случай юбилея на сдружението започнаха с изложба на 22 октомври в галерия „Алма Матер“ в Софийския университет, където се състоя и премиера на нови бохемистични издания. Представен беше юбилейният сборник „Славянските езици отблизо. Сборник в чест на 70-годишнината на доц. Янко Бъчваров“, както и юбилейният брой на списание Homo Bohemicus „20 години „Бохемия клуб“. На събитието присъстваха Негово превъзходителство господин Павел Вацек – извънреден и пълномощен посланик на Република Чехия, заместник-посланика и завеждащият политическия отдел господин Томаш Хробак, доайенът на българската бохемистика доц. Янко Бъчваров, членове на Бохемия клуб и други гости. Онези, които

все още не познаваха дейността на „Бохемия клуб“, с интерес успяха да проследят развитието на сдружението, което през цялото време на своето съществуване успява да съхрани своята мисия и цели, формулирани от един от неговите инициатори – Величко Тодоров. А именно:

БОХЕМИЯ КЛУБ Е:

- сдружение на бохемисти и чехофили, които са на път да създадат чешко лоби у нас;
- средище за обмен на актуални и алтернативни познания за Чехия, не която и е все едно от коя страна я опознавам
- съзвездие от популярни и по-малко популярни личности, на които нищо човешко и чешко не е чуждо;
- първенец на пражката Световна асоциация на

бохемистите, която всеки момент може да бъде създадена;

БОХЕМИЯ КЛУБ НЕ Е:

- „Баварска къща“ или недвижимо имущество на Бирената партия;
- приют за бохемски нощи или уют за нощна бохемист
- клуб по интереси или интересчийски клуб
- вносител на чешка бира или износител на агнешки чревца
- разновидност на франкофонството или опит да стигнем чехите.

БОХЕМИЯ КЛУБ ЩЕ ДОКАЗВА:

- че границата между понятията „бохемист“ и „бохем“ е проходима;
- че бохемистичната школовка не е само образователен ценз, но и ценен социален опит;
- че да си чехофил, не означава да си под чехъл;
- че не само бай Ганьо е ходил на гости у Иречека.

БОХЕМИЯ КЛУБ НЯМА ДА ДОКАЗВА:

- че проф. Константин Иречек не е бил австро-унгарски шпионин;
- че словациите са по-близо до нашия исторически манталитет от чехите;
- че чехите пак ще се втурнат към нашето Черноморие;

- че др. Тодор Живков не е бил инициатор на Пражката зима;
- че няма нищо общо и с панславизма, и с панеротизма.

НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ „20 ГОДИНИ БОХЕМИЯ КЛУБ“

На 23 октомври в София се проведе и научната конференция „20 години Бохемия клуб“, която се състоя в Чехословашкия клуб „Т.Г. Масарик“ в сътрудничеството на посолството на Чешката република в България, Чехословашкия клуб „Т. Г. Масарик“, СУ „Св. Климент Охридски“ и Чешкия център. Участие в конференцията взеха утвърдени имена в българската бохемистика, бохемисти и българисти от Чехия и Словакия. Посветена на сдружението, но и на българо-чешките междукултурни отношения, конференцията събра над 40 български и чешки изследователи в областта на езикознанието, литературознанието, превода, историята, изкуствознанието, антропологията, културологията. Самата конференция беше открита от председателя на сдружението проф. Владимир Пенчев и от последвалите няколко пленарни доклада, посветени на „Бохемия клуб“ и бохемистиката в България и чужбина. Думите на доц. Янко Бъчваров, един от основателите на клуба, ясно дават отговор на въпроса за

„Бохемия клуб“.
 „Една знаменитата актриса празнувала деветдесетгодишен юбилей. Млада журналистка я посетила у дома ѝ за интервю. С присъщата за младостта лекомислена безцеремонност тя попитала:
 – Деветдесет години! Много ли са те, или малко, госпожо?
 Достолепната възрастната дама тъжно се усмихнала.
 – Мило дете, за живота на една катедрала деветдесет години са само кратък миг, но повярвайте ми, за живота на един човек те са цяла вечност.
 ... Мисля, че е същото важи и за съществуването на едно професионално сдружение каквото е „Бохемия клуб“. ...“Бохемия клуб“ не само оцеля, а укрепна и се превърна в привлекателна общност на бохемистите от цяла България.“
 И ако трябва да съберем и обобщим какво е „Бохемия клуб“, то сдружението е и ще продължава да бъде мост между две култури, предаващо послания между чешкото и българското пространство. Не херметически затворено кръг от студенти и преподаватели по бохемистика, а общество, където неформалността побеждава и се превръща в институция с минало и бъдеще, притежаваща неуморен дух и памет.

Туха Георгиева

Снимки: архив на сдружение „Бохемия клуб“

бъдещето на

ЧЕХИЯ ЩЕ ИЗПРАТИ НА СТРАНИТЕ С НАЙ-ГОЛЯМ БРОЙ СИРИЙСКИ БЕЖАНЦИ – БЪЛГАРИЯ И ТУРЦИЯ, НЕЗАБАВНА ПОМОЩ ОТ 50 МИЛИОНА ЧЕШКИ КРОНИ, ОБЯВИ ПРЕМИЕРЪТ НА СТРАНАТА ИРЖИ РУСНОК СЛЕД ЗАСЕДАНИЕ НА ПРАВИТЕЛСТВОТО, СЪОБЩАВА ЧЕШКИЯТ САЙТ ЧЕСКЕ НОВИНИ.

Помощта за България ще бъде на стойност близо 1 милион евро. Посланик Павел Вацек запозна с решението на чешкото правителство вицепремиера и министър на вътрешните работи Цветлин Йовчев. Официалното обявяване на подкрепата за България ще бъде направено по време на визитата на министъра на вътрешните работи Мартин Пецина през декември. Помощта ще бъде предоставена под няколко форми от бюджета на чешкото министерство на вътрешните работи, поясни Иржи Руснок. Помощи предоставиха и Словакия, Унгария, Словения, Австрия, Хърватия.

БОКСОВАТА ЛЕГЕНДА ИВЕНДЪР ХОЛИФИЛД И КАНАДСКИЯТ МИЛИАРДЕР ЯНК БАРИ ПРИСТИГНАХА В СОФИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С БАЖАНСКАТА КРИЗА.

Те са наели за една година 4-звезден хотел с 19 стаи. В него са настанени семейства на бежанци, които в момента живеят в мизерия в български лагери, съобщи за „Труд“ Янк Бари.

„България се стреми да помага, но тя е бедна държава. Аз съм тук, защото имам сантимент към страната ви. Защото съм евреин и съм тук, за да спасявам бежанците така, както страната ви го е направила преди години за моето семейство. Правя го със свои пари“, каза Янк Бари.

ЕВРОПЕЙСКИЯТ КОМИСАР КРИСТАЛИНА ГЕОРГИЕВА ОБЯВИ, ЧЕ КРИЗАТА СЪС СИРИЙСКИТЕ БЕЖАНЦИ НЯМА ДА СВЪРШИ СКОРО.

Според нея трябва да се защитава правото на хората, избягали в България, както и да и да бъдат приемани без омраза. Ако светът не успее да намери политическо решение на тази криза, тя много

реално може да дестабилизира целия регион, подчерта еврокомисарят.

ЛЪЧЕЗАР ПЕТКОВ Е НОВИЯТ ИЗВЪНРЕДЕН И ПЪЛНОМОЩЕН ПОСЛАНИК НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ В ЧЕШКАТА РЕПУБЛИКА.

Лъчезар Петков е кариерен дипломатически служител на Министерството на външните работи с ранг посланик. Заемал е старши дипломатически длъжности в МВНР.

Лъчезар Петков е бил извънреден и пълномощен посланик във Вашингтон, Варшава, ръководител на Консулското представителство в Ню Йорк, заместник-ръководител на посолството във Вашингтон, втори дипломат и консул в посолството в Малта, и др. Награждаван е за дипломатическата си работа и приноса си в развитието на двустранните отношения от висшите държавни власти на Полша, Испания, Латвия, Литва, САЩ и др., както и от българското МВНР.

ДЕЙСТВАЩИЯТ ГЕНЕРАЛЕН ДИРЕКТОР НА ЮНЕСКО ИРИНА БОКОВА ПОЛУЧИ ВТОРИ МАНДАТ НАЧЕЛО НА ОРГАНИЗАЦИЯТА НА ООН ПО ВЪПРОСИТЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО, НАУКАТА И КУЛТУРАТА.

На 22 септември 2009 Ирина Бокова е номинирана[3] за генерален директор на ЮНЕСКО от Изпълнителния съвет (ИС) на организацията. Бокова получи 31 гласа в 58-членния Изпълнителен съвет на организацията при петия, последен тур на гласуването. Кандидатурата ѝ бе утвърдена от Общото събрание (ОС) на всички 193 страни-членки на ЮНЕСКО на 15 октомври 2009 г. Бокова бе утвърдена с 166 гласа „за“, 7 „против“ и 2 „въздържали се“. „Асошиейтед прес“ изтъква, че Бокова е успяла да води ЮНЕСКО през „един от най-тежките ѝ периоди, дошли в резултат от загубата на 220 млн. щатски долара“ и че „независимо от недостига на сред-

ства, Бокова е успяла да балансира бюджета на ЮНЕСКО, докато е провеждала инициативи като например подпомагане на грамотността сред момичетата в Афганистан“.

БЪЛГАРИЯ Е НА ПЪРВО МЯСТО ПО ГЛЕДАНЕ НА ТЕЛЕВИЗИЯ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ, ПОКАЗВА ИЗСЛЕДВАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКАТА СОЦИАЛНА СЛУЖБА,

цитирано от БГНЕС. Според данните 43% от българите са пред екрана през уикенда. За сравне-

ние в Германия това са едва 13%. На второ място след България са британците, където в събота и неделя телевизията гледат 32% от хората. Най-малко пристрастени към телевизията са зрителите в Дания и Финландия, където едва 4% гледат над 3 часа в неработните дни в края на седмицата. Процентът в Израел е 16%, а близо до него е този в Словения – 15%. Пристрастяването към телевизията може да е доста опасно – не по-малко от пушенето и затлъстяването, преудреждават учените.

БЪЛГАРИТЕ СА „НАЙ-СТРАДАЩАТА“ НАЦИЯ В СВЕТА ПРЕЗ 2012 Г.,

показва ежегодното проучване на международната социологическа агенция „Галъп Интернешънъл“, цитирано от „24 часа“. Според него 39% от българите страдат от икономиката, от начина си на живот и от други фактори. България попада начело на тази класация за трета поредна година. След нашата родина са Армения, Камбоджа, Хаити, Унгария, Мадагаскар, Македония, Иран, Сирия, Афганистан. В изследването са участвали 143 страни. Респондентите са оценявали по скала от 0 до 10 сегашния си начин на живот, този след 5 години и този преди 5 години. Ако в скалата е посочен отговор под 4 включително, резултатът се счита за „страдание“. 39% от анкетираните българи са дали такъв резултат. Армения е с 37%, Камбоджа с 34%, Хаити с 32% и Унгария с 32%, Афганистан с 29%.

НА 12 НОЕМВРИ ПРЕД СГРАДАТА НА БЪЛГАРСКОТО ПОСОЛСТВО СЕ ПРОВЕДЕ ЦЕРЕМОНИЯ ПО ПОВОД ИМЕНУВАНЕТО НА КРЪСТОВИЩЕТО ДО ПОСОЛСТВОТО „ДИМИТЪР ПЕШЕВ“ В ЧЕСТ НА БЪЛГАРСКИЯ ПОЛИТИК, СПАСИЛ ЖИВОТА НА БЪЛГАРСКИТЕ ЕВРЕИ ПО ВРЕМЕ НА ХОЛОКОСТА.

Табелата с надпис „Площад Димитър Пешев“ бе открита от посланик Поптодорова и председателя на Градския съвет на окръг Колумбия Фил Менделсън. В своето слово Нийл Глик, бивш член на квартална

комисия към градската управа на Вашингтон и инициатор на идеята за именуването на кръстовището заяви, че „ако по време на Втората световна война във всяка европейска държава имаше по един Димитър Пешев, нямаше да има Холокост“. Г-н Менделсън подчерта, че „днес се чества не само отделната личност, а страната, защото България се е отличила“. Той изрази надежда, че хората, които минават покрай кръстовището, ще проявят любопитство кой е бил Пешев и ще научат за неговото дело. В словото си посланик Поптодорова отбеляза, че именуването на кръстовището на името на Димитър Пешев е начин да кажем, че има нещо важно, което една нация е направила.

НАЦИОНАЛНИЯТ АНСАМБЪЛ ПО ХУДОЖЕСТВЕНА ГИМНАСТИКА ЗА ДЕВОЙКИ СПЕЧЕЛИ ЗЛАТНИЯ МЕДАЛ ВЪВ ФИНАЛИТЕ НА СЪЧЕТАНИЕТО С ПЕТ ОБРЪЧА НА МЕЖДУНАРОДНИЯ ТУРНИР „САНИКС КЪП“ ВЪВ ФУКУОКА, ЯПОНИЯ ПРЕЗ НОЕМВРИ.

Втори остана първият отбор на Русия, а с бронз се окичиха домакините от Япония.

Момичетата на старши треньора Камелия Дунавска и помощник-треньора Валентина Борисова спечелиха два златни медала – както в многобоя, така и на финалите на уредите. Нашият отбор в състав: Елена Бинева, Александра Митрович, Радостина Дончева, Емилия Радичева, Габриела Стефанова и София Рангелова игра без грешка и в двата дни и вдигна залата в Япония на крака.

КУБРАТ ДАНАИЛОВ – ТРЕТОКУРСНИК ПО МАТЕМАТИКА В ПРИНСТЪНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ В САЩ, СПЕЧЕЛИ ЗАЕДНО

СЪС СВОЙ СЪСТУДЕНТ СЪСТЕЗАНИЕТО ПО ТРЕЙДИНГ НА МАСАЧУЗЕТСКИЯ ТЕХНОЛОГИЧЕН ИНСТИТУТ

(MIT), проведено през ноември тази година в Бостън, Масачузетс. Кубрат Данаилов е на 21 години и е балкански шампион по математика за 2011 г., носител на два бронзови медала от Международните олимпиади по математика през 2010 г. в Казахстан и през 2011 г. в Амстердам. Възпитаник е на Американския колеж в София.

НИВОТО НА БЪЛГАРСКИТЕ УЧЕНИЦИ ПО МАТЕМАТИКА, ЧЕТЕНЕ И ПРИРОДНИ НАУКИ Е НИСКО,

сочат резултатите от представителното международно изследване – PISA на ОИСР за 2012 г. 43,8% от българските ученици на 15–16-годишните нямат елементарни знания и умения по математика. Резултатите на България в PISA 2012 по математика (439) са под средните в света (494 точки). 37 държави са под средното ниво. Само 4,1% могат да решат най-сложните задачи. Страната ни заема 47 място

по математика, 51-о – по четивна грамотност и 45-о – по природни науки от общо 65 участвали държави и региони. 5280 български ученици от 188 училища са участвали в PISA 2012.

Най-голямата част от тях са били деветокласници (91,2%). Изследването е проведено от 2 до 11 май 2012 г.

АНТОЛОГИЯ НА СЪВРЕМЕННАТА БЪЛГАРСКА ПОЕЗИЯ, ОЗАГЛАВЕНА „THE SEASON OF DELICATE HUNGER“ („СЕЗОНЪТ НА НЕЖНИЯ ГЛАД“), ЩЕ ИЗЛЕЗЕ НА 23 ЯНУАРИ В САЩ,

съобщи accents-publishing.com. Тя ще съдържа 197 произведения на 32-ма автори на възраст от 21 до 72 г. Сред тях са: Екатерина Йосифова, Ани Илков, Петър Чухов, Кристин Димитрова, Георги Господинов, Оля Стоянова, Иванка Могилска, Марин Бодаков, Йордан Ефтимов. Редактор и преводач на антологията е Катерина Стойкова-Клъмър.

Абонамент

ИНТЕРЕСУВА ЛИ ВИ ЖИВОТЪТ НА БЪЛГАРИТЕ В ЧЕХИЯ, БЪЛГАРИЯ И В ЦЕЛИЯ СВЯТ?

Абонирайте се за списание „Българи“, подкрепете своето българско списание! „Българи“ е едно от най-представителните списания на българската общност.

Годишният абонамент за 6 броя е само 180 Кč. Пощенските услуги поема сдружение „Възраждане“.

Средствата можете да изпратите на сметката на сдружението 1962160309/0800 или по пощата на адрес: o.s. Vazraždane/ Vocelova 3/120 00 Praha 2.

ОБАДЕТЕ НИ СЕ НА GSM 777 196 322

ИЛИ НИ ПИШЕТЕ НА E-MAIL BALGARI@ATLAS.CZ

За контакти:

o.s. Vazraždane
Vocelova 602/3, 120 00 Praha 2
Тел.: +420 777 196 322
bulgari@atlas.cz, www.bulgari.eu

Българи брой 4-5/2013

Издател:

Гражданско сдружение „Възраждане“,
Americká 28, 120 00 Praha 2

Адрес на редакцията:
Vocelova 3, 120 00 Praha 2

„Българи“ излиза с финансовата подкрепа на Министерството на културата на Чешката република

Регистрационен номер в Министерството на културата на Чешката република: E 13282

Главен редактор:

Мария Захариева

Редакционен екип:

Красимира Мархалева, Васил Самоковлиев

Сътрудници:

Снежана Таскова, Пламен Тотев, Деян Енев, Стефан Кисьов, проф. Анисава Милтенова, Даниела Горчева, Румяна Георгиева, Татяна Борисова, Минка Генчева, Катерина Ненкова, Луиза Станева, Сирма Зидаро-Коунова, Светла Болчева

Дизайн: „Макс“ студио

Година 12, брой 4-5/2013

e-mail: bulgari@atlas.cz
www.bulgari.eu

Печат: Tiskárna Libertas, a.s.
Дадено за печат: 25. 11. 2013

Цена: 60 крони

Годишен абонамент: 180 крони

Всички права запазени

Това издание или отделни негови части не могат да бъдат размножавани, публикувани и/или предавани по електронен, механичен, фотокопирен или друг начин, както и въведени в информационни системи, включително компютърни, без изрично писмено съгласие от издателя – Vazraždane o.s.

Bulgari

Periodikum bulharske menšiny v České republice
Časopis je vydáván s finanční podporou Ministerstva kultury České republiky

Bulgari 4-5/2013

Adresa redakce a tel. spojení:

Vocelova 3, 120 00 Praha 2
221 419 838, 777 196 322
bulgari@atlas.cz, www.bulgari.eu

Ročník XII

Periodicita: 6

Náklad: 600 výtisků

Místo vydávání: Praha

Číslo vydání: 4-5/2013

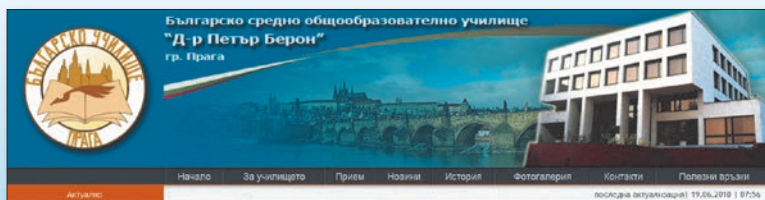
Den vydání: 30. 11. 2013

Evidenční číslo: MK ČR 13282

**Vydavatel: Vazraždane o.s., Americká 28
120 00 Praha 2, IČO 26544229**

БЪЛГАРСКО УЧИЛИЩЕ „Д-р Петър Берон“ – ПРАГА ШАНС ЗА ВАШИТЕ ДЕЦА

www.bgschool.eu

Нов български магазин в Прага 6, „Белохорска“ 37

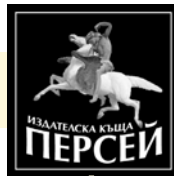
Богат асортимент от български, гръцки, македонски и турски хранителни стоки на достъпни цени

Тел.: 774 207 174

E-mail: gala.b@seznam.cz

Подари на любим човек

Книги от съвременни български автори

ДА ТЕ ЖАДУВАМ
антология на българската любовна лирика
+ CD с популярни песни като „Незабравя“, „Горчиво вино“, „Иване, Иване“ и др.

Стихове на Хр. Ботев, П. Яворов, Д. Дебелянов, Н. Йорданов, Е. Евтимов, Бл. Димитрова, Ст. Пенчева, Л. Левчев, Ал. Геров, Д. Дамянов, М. Петкова, Ст. Цанев, Иля Велчев, К. Донков и др. **220 Кж.**

ОБИЧАМ ТЕ
антология на световната любовна лирика
+ CD с популярни любовни песни на Ваня Костова, „Шик“, братя Аргиреви, „Тоника“, Веселин Маринов и др.

Стихове на Шекспир, Бърнс, Петрарка, Вийон, Хайям, Пушкин, Лермонтов, Есенин, Лорка, Шели, Гьоте, Бодлер, Емили Дикинсън, Хайне и др. **220 Кж.**

СВЕТЪТ Е ЗА ДВАМА
антология на световния любовен сонет
+ CD с популярни любовни песни на Орлин Горанов, Богдана Карадочева, Тони Димитрова и др.

Вижте как Данте обезсмъртява в сонети своята Беатриче, Петрарка – своята Лаура, а Шекспир – тайнствената смугла лейди. 128 сонета на прочути поети от цял свят. **220 Кж.**

САМО ЗА ТЕБ
антология на българската женска любовна лирика
+ CD с популярни любовни песни на „Мери Бойс Бенд“, Нели Рангелова, Силвия Кацарова и др.

Стихове на Дора Габе, Елисавета Багряна, Станка Пенчева, Блага Димитрова, Маргарита Петкова, Петя Дубарова, Надежда Захаријева, Ваня Петкова, Камелия Кондова и др. **220 Кж.**

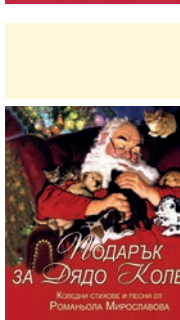
И СЕНКИТЕ НИ ТИХО ЩЕ СЕ СПЛЯЯТ
Пенчо Славейков/ Мара Белчева

Мара Белчева е истинска икона на своето време. 23-годишна е, когато остава вдовица. В нея е влюбен самият княз Фердинанд, но тя избира поета Пенчо Славейков. Любовта им, драматична и неповторима, е документирана в стихове, писма и спомени, събрани в тази книга. **160 Кж.**

ПОДСВИРКВАЙКИ - КЪМ ГОЛГОТА
Маргарита Петкова

Изданието е спечелило конкурс на МК. Най-новата стихосбирка на голямата българска поетеса, чиито стихове са изпяти от известни български певци. Общите мотиви, както и ироничният, хаплив и мъдър почерк на авторката спояват творбите в книгата и я правят единна. *С мека подв.* **70 Кж.**

ПОДАРЪК ЗА ДЯДО КОЛЕДА
Романьола Мирославова

Стихове за деца и CD с песни по тях
Стихове и песни за Коледа и Нова година в изпълнение на детски вокални групи. **60 Кж.**

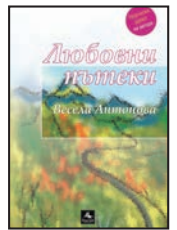

ТОРБА ПРИКАЗКИ
Ш.Перо, Братя Грим, Андерсен, В.Хауф, О. Уайлд, български народни приказки. С цветни илюстрации **120 Кж.**

ТОРБА БАСНИ
Басни на Езоп, Лафонтен, Крилов, Лесинг и Петко Славейков, адаптирани за деца. С черно-бели ил. **90 Кж.**

ЛЮБОВНИ ПЪТЕКИ
Весела Антонова
Вълнуващи човешки истории за неведомите пътища на любовта и съдбата. Авторката (виден юрист, водила е преговорите по присъединяването на България към Европ. съюз) в продължение на 10 години пише тези новели, които са в стила на добрата българска класика, с интригуващи сюжети и прекрасен език. **120 Кж.**

КРЪВ
Александрина Железова
„Кръв“ е първият български роман в традицията на „Здрач“ и „Дневниците на вампира“. След тежка автомобилна катастрофа животът на едно момиче се обръща с главата надолу. Тя има кошмари, които се оказват поглед в бъдещето. Срещата ѝ със загадъчен млад мъж ще ѝ помогне да проумее дарбата си. **140 Кж.**

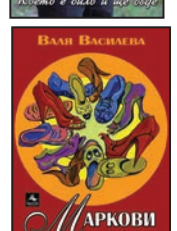
ДУША
Александрина Железова
Дара притежава необикновена дарба, към която се стремят различни сили. Когато тя се оказва на прага между живота и смъртта, непознат демон обсебва тялото ѝ, а душата ѝ се оказва затворена в паралелно измерение заедно с тази на загадъчния ѝ любим Евиан. **120 Кж.**

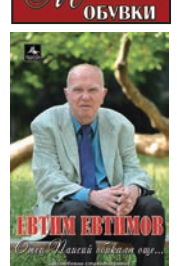
КОЕТО Е БИЛО И ЩЕ БЪДЕ
Симеон Хаджикосев
Книгата е художествен разказ за действителни факти и наблюдения на автор, който споделя любопитни истории за известни български писатели и разказва за политически игри и манипулации във времето, което те кара да се чувстваш вътрешен емигрант в собствената си родина. Сладкодумно и увлекателно четиво. **100 Кж.**

МАРКОВИ ОБУВКИ
Валя Василева
Авторката създава живи, реални образи, разказва за общочовешки стремления като домогването до пари и власт, влияние, слава и признание, за вечни теми като смъртта, любовта, райт, адът, щастието, човеколюбието. Разказите ѝ са белязани от тънко чувство за хумор. **60 Кж.**

ОТЕЦ ПАИСИЙ ОБИКАЛЯ ОЩЕ
Евтим Евтимов
„Нелюбовните“ шедьоври на поета, но пропити от любов – към всичко онова, което ни прави българин и хора. Стихотворенията в тази книга ребром поставят пред всеки от нас въпроса: „Дали съм българин или не съм?“, като и до днес проверяват българската кръв и отговорност пред бъдещето. **70 Кж.**

Книги за деца

ПОДАРЪК ЗА ДЯДО КОЛЕДА
Романьола Мирославова

Стихове за деца и CD с песни по тях
Стихове и песни за Коледа и Нова година в изпълнение на детски вокални групи. **60 Кж.**

ТОРБА ПРИКАЗКИ
Ш.Перо, Братя Грим, Андерсен, В.Хауф, О. Уайлд, български народни приказки. С цветни илюстрации **120 Кж.**

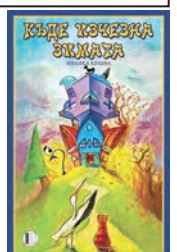

ТОРБА БАСНИ
Басни на Езоп, Лафонтен, Крилов, Лесинг и Петко Славейков, адаптирани за деца. С черно-бели ил. **90 Кж.**

ЧЕСТИТА БАБА МАРТА
Романьола Мирославова
Стихове за деца и CD с песни по тях
Стихове и песни за Баба Марта, Цветница, Великден, Гергьовден и други пролетни празници. Книгата е илюстрирана с цветни рисунки на проф. Иван Гонгалов. **60 Кж.**

ВЕЩИЦАТА И НЕЙНИТЕ ДЕЦА
Версии на библийски, исторически и съвременни сюжети: Каин и Авел, Ромул и Рем... **60 Кж.**

КЪДЕ ИЗЧЕЗНА ЗИМАТА
Повест за деца от всички възрасти. Когато Зимата забрави да пристигне, тогава наистина е необходимо Чудо. **70 Кж.**

И С П О В Ъ Д А Т С Я Т Е Б Ъ Л Ю Д И Е Б Е :
 И С П О В Ъ Д А Т С Я Т Е Б Ъ Л Ю Д И Е В С И :
 И З Е М А Д А П Л О Д Ъ С В О И :

Б Л А В Н Ы Б Е Б Ы Ш Ъ Б Л А В Н Ы Б Е
 Н О У Б О Х Т С Я Е Г О К О Н Ц И З Е М Л И И

В Ы К О Н Е . *ЖАЛО. АВДВ. ЖЖ*

Ж А В Ы К Р И Н Е Т Ъ Б Ы Д А Р А З Ы

Д А Х Т С Я В С И В Р А З Н Е С О :

И Д А Б Е Ж Т Ъ Ш А Н Ц А Е Г О В С И

Н Е М А В И Д А Ш Е Е Г О :

Ж А К О Н Е Х Е З А Е Т Ъ Д Ы М Ъ Д А

Н Е Х Е З М А Х Т Ъ :

Ж А К О Т А Е Т Ъ В О С О К О Ш А Н Ц О Г О

Т А К О Д А П О С Ы Е Х Т Ъ Г Р Ъ Ш И Н Ц И

Ш А Н Ц А Б Ы М А :

А П Р А В Е Д Н И Ц И В Ъ З В Е С Л А Т С Я

И Ъ З Р А Х Т С Я П Р Ъ Д Ъ Б О М Ъ :

И М А С Л А Д А Т С Я В Ъ В С Е Л И И :

П О И Т Е Б О У В Ъ С П О К Т Е И М Е М Н О Г О :

